

Pielikums informatīvajam ziņojumam “Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2022.gadā”

I. IEVADS

1. Pielikums informatīvajam ziņojumam “Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2022.gadā” sniedz ieskatu 2022.gadā pasludinātajos Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Tiesa) nolēmumos un ANO Cilvēktiesību komitejas (Komiteja) publicētajos viedokļos Latvijas lietās.
2. 2022.gadā Tiesa pasludināja 13 nolēmumus Latvijas lietās, no kuriem 8 bija spriedumi un 5 – lēmumi. Papildus šiem nolēmumiem 2022.gadā arī Komiteja 1 Latvijas lietā pasludināja viedokli, secinot, ka iesniedzēja sūdzība ir noraidāma un nav noticis ANO Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (Pakts) garantēto tiesību pārkāpums. Turpinājumā hronoloģiskā secībā vispirms tiek apskatīti Tiesas spriedumi un lēmumi, bet tad – Komitejas viedoklis.

II. TIESAS NOLĒMUMU APKOPOJUMS

II.1.SPRIEDUMI

3. Lietā *Pīlāgs pret Latviju*¹ savā 2013.gada 15.oktobra iesniegumā Tiesai iesniedzējs, atsaucoties uz Konvencijas 6.pantu (tiesības uz taisnīgu tiesu), sūdzējās, ka Latvijas tiesas, izskatot pret viņu ierosinātā administratīvā pārkāpuma lietu, nebija pienācīgi izvērtējušas viņa sūdzību par iespējamu uzskūdišanu no tiesībsargājošo iestāžu puses.

Pieņemamības stadija:

Iesākumā pievēršoties valdības izvirzītajam argumentam, ka Konvencijas iespējamā pārkāpuma rezultātā iesniedzējam nodarītais kaitējums nav bijis nozīmīgs un tāpēc iesniedzēja sūdzība būtu noraidāma atbilstoši Konvencijas 35.panta 3.punktam, Tiesa atzīmēja, ka tā jau iepriekš ir noraidījusi šādu argumentu, izskatot citas lietas par Konvencijas 6.panta iespējamajiem pārkāpumiem. Ņemot vērā, ka iespējamā uzskūdišana, par ko iesniedzējs sūdzējās, ja tāda bija notikusi, varēja nopietni skart iesniedzēja reputāciju, kā arī ietekmēt tiesvedības taisnīgumu, Tiesa secināja, ka nebija pamata šajā lietā nonākt pie atšķirīga secinājuma.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzēja sūdzību pēc būtības, Tiesa atsaucās uz tās judikatūrā nostiprinātajiem principiem un metodoloģiju, saskaņā ar kuru Tiesa atsevišķi vērtē iespējamās uzskūdišanas materiāltiesisko un procesuālo aspektu. Apskatot apgalvotās uzskūdišanas materiāltiesisko aspektu, Tiesa atzīmēja, ka lietā nav strīda par to, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) bija veicis prokurora sankcionētas operatīvās darbības pret iesniedzēju. Tomēr Tiesas rīcībā esošie materiāli nebija pietiekami, lai tā varētu izdarīt secinājumu par to, vai iesniedzēja gadījumā patiešām bija notikusi uzskūdišana. Tādēļ Tiesa vērtēja tikai to, vai iesniedzējam nacionālajā līmenī bija pieejami procesuālās aizsardzības līdzekļi, kas ļautu tiesvedības gaitā noskaidrot pret viņu veiktās operatīvās darbības iemeslus,

¹ *Pīlāgs pret Latviju* (iesniegums Nr.66897/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 3.marta spriedums.

tiesībsargājošo iestāžu iesaistes apjomu, kā arī izvērtēt iespējamās uzskūdišanas raksturu un spiedienu, kuram persona tika pakļauta.

Tiesa atzīmēja, ka Latvijas tiesas administratīvā pārkāpuma lietas materiāliem bija pievienojušas kriminālprocesa materiālu kopijas: liecinieku un līdzapsūdzētā liecības; prokuratūras un KNAB izziņas par veikto operatīvo darbību. Tomēr pirmās instance tiesa uz šiem materiāliem atsaucās, lai pamatotu šo pierādījumu pieņemamību administratīvā pārkāpuma procesā, nevērtējot pret iesniedzēju veikto operatīvo darbību tiesiskumu pēc būtības. Secinot, ka operatīvo darbību tiesiskumu jau bija pārbaudījusi prokuratūra, tiesa atzīmēja, ka tai nav pamata apšaubīt prokuratūras secinājumus. Arī apelācijas instances tiesa neizvērtēja iesniedzēja sūdzību par iespējamo uzskūdišanu, pievienojoties KNAB viedoklim, ka tiesai, izskatot administratīvā pārkāpuma procesu, nav kompetences vērtēt operatīvo darbību tiesiskumu pēc būtības. Šajā sakarā Tiesa atzīmēja, ka nacionālo tiesu uzdevums ir pārbaudīt visus lietā esošos faktus un pierādījumus, lai noskaidrotu patiesību un konstatētu, vai ir notikusi uzskūdišana. Proti, Tiesa uzsvēra, ka nav pietiekami, ja, izvērtējot sūdzības par iespējamo uzskūdišanu, tiesas tikai atsaucas uz prokuratūras secinājumiem. Līdz ar to Tiesa secināja, ka Latvijas tiesas administratīvā pārkāpuma tiesvedības ietvaros nebija veikušas vispusīgu un detalizētu vērtējumu par operatīvās darbības iemesliem, tiesībsargājošo iestāžu iesaistes apjomu un iespējamo iesniedzēja uzskūdišanu, kas savukārt negatīvi ietekmēja iesniedzēja tiesības uz taisnīgu tiesu.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzējs lūdza piešķirt viņam zaudējumu atlīdzību 185,39 eiro apmērā, kaitējuma kompensāciju 30 000 eiro apmērā, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 2 500 eiro apmērā. Tiesa iesniedzēja prasību apmierināja daļēji, uzskatot, ka pārkāpuma konstatēšana pati par sevi ir taisnīgs atlīdzinājums par viņam radīto kaitējumu, un piešķirot 1 000 eiro par tiesāšanās izdevumiem.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2022.gada 3.martā.

4. Lietā *Straume pret Latviju*² savā 2014.gada 25.augusta iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 6.pantu, 10.pantu (izteiksmes brīvība) un 11.pantu (biedrošanās brīvība), iesniedzēja sūdzējās, ka viņas atbrīvošana no darba tiesiskajām attiecībām pēc tam, kad viņa kā Latvijas Gaisa satiksmes vadības dispečeru arodbiedrības (Arodbiedrība) valdes priekšsēdētāja sagatavoja un nosūtīja satiksmes ministram un VAS Latvijas gaisa satiksme (LGS) kapitāldaļu turētājam vēstuli, kritizējot LGS valdes darbību, norādot uz vairākiem ilgstoši nerisinātiem jautājumiem par gaisa dispečeru darba laika uzskaiti un atalgojumu, kā arī paužot bažas, ka gaisa dispečeru darba apstākļi apdraud aeronavigācijas pakalpojumu nodrošināšanas kvalitāti un drošumu, ir pārkāpusi viņas tiesības uz izteiksmes un biedrošanās brīvību. Tāpat iesniedzēja uzskatīja, ka ir pārkāptas viņas Konvencijas 6.panta 1.punktā garantētās tiesības, jo tiesas sēdes nacionālajās tiesās bija slēgtas un spriedumi nebija publiski pieejami.

² *Straume pret Latviju* (iesniegums Nr.59402/14) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 2.jūnija spriedums.

Pieņemamības stadija:

Par iespējamu Konvencijas 11.panta pārkāpumu apsvērumos Tiesai valdība izvirzīja divus argumentus. Pirmkārt, valdība argumentēja, ka iesniedzējai Konvencijas 34.panta izpratnē nav upura statusa, jo viņa turpināja būt Arodbiedrības valdes priekšsēdētāja arī pēc vēstules nosūtīšanas. Otrkārt, valdība norādīja, ka iesniedzēja nav izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo nacionālās tiesvedības ietvaros iesniedzēja pēc būtības nebija sūdzējusies par viņas atbrīvošanu no amata. Tomēr Tiesa secināja, ka process nacionālajās tiesās skāra tieši jautājumus saistībā ar iesniedzējas atstādināšanu un atbrīvošanu no amata, līdz ar to iesniedzējas sūdzības nacionālās tiesvedības ietvaros pēc būtības bija tādas pašas kā viņas iesniegumā Tiesai. Turklāt iesniedzējas atstādināšana un atbrīvošana no darba, Tiesas ieskatā, bija tiešā cēloņsakarībā ar vēstuli, ko viņa bija sagatavojusi un parakstījusi Arodbiedrības vārdā. Līdz ar to Tiesa konstatēja, ka iesniedzēja ir uzskatāma par iespējama Konvencijas pārkāpuma upuri Konvencijas 34.panta izpratnē un ir izsmelti nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi. Tāpat Tiesa secināja, ka iesniedzējas sūdzība nebija acīmredzami nepamatota vai nepieņemama izskatīšanai citu iemeslu dēļ, tāpēc nolēma to izskatīt pēc būtības.

Savukārt attiecībā uz iesniedzējas sūdzību par iespējamu Konvencijas 6.panta pārkāpumu valdība argumentēja, ka iesniedzējai nav upura statusa Konvencijas izpratnē, jo iesniedzēja piedalījās visās nacionālo tiesu sēdēs un saņēma visus nacionālo tiesu spriedumus, tāpēc apstākļi, ka lietu izskatīja slēgtās tiesas sēdēs un nolēmumi nebija pieejami publiski, neskāra viņas tiesības uz taisnīgu tiesu pēc būtības, jo viņai bija iespējams piedalīties lietas izskatīšanā un iesniegt paskaidrojumus. Tiesa valdības argumentam nepiekrita un konstatēja, ka iesniedzējas sūdzība par iespējamu Konvencijas 6.panta pārkāpumu neattiecās uz viņas dalību procesā nacionālajās tiesās, bet gan uz tiesvedības atklātumu. Proti, iesniedzēja sūdzējās, ka netika nodrošināta publikas klātbūtne lietas iztiesāšanā, bet tiesas spriedums neesot pasludināts/pieejams publiski. Līdz ar to, ņemot vērā, ka iesniedzējas sūdzība nebija noraidāma arī citu apsvērumu dēļ, Tiesa atzina iesniedzējas sūdzību par Konvencijas 6.panta iespējamu pārkāpumu par pieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzējas sūdzību būtībai, Tiesa visupirms norādīja, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, iesniedzējas izvirzītās sūdzības un apskatāmo jautājumu būtību, kā arī savu līdzšinējo praksi līdzīgās lietās, tā vērtēs iesniedzējas sūdzību atbilstoši Konvencijas 11.pantam, ņemot vērā arī Konvencijas 10.pantu, iesniedzējas sūdzību par iespējamu Konvencijas 10.panta pārkāpumu atsevišķi neskatot. Tiesa atgādināja, ka Konvencijas 11.pants ietver tiesības arodbiedrībām aizstāvēt savu biedru intereses, kā arī tiesības vērsties pie darba devēja un tikt uzklaustām. Savukārt, ja šāda iespēja netiek nodrošināta, Tiesa principā varētu secināt, ka arodbiedrību Konvencijas 11.pantā garantētās tiesības ir ierobežotas pēc būtības. Līdz ar to valstij ir jānodrošina, lai arodbiedrību biedriem netiktu piemēroti nesamērīgi sodi, tajā skaitā arī disciplinārsodi, kas tos atturētu no savu interešu aizstāvības. Vērtējot iesniedzējas sūdzības pamatā esošos apstākļus, Tiesa konstatēja, ka par iesniedzējas darbībām ierosinātā dienesta izmeklēšana, bet viņas atstādināšana, aizliegums ierasties darbā, dīkstāves noteikšana un atbrīvošana no darba bija sekas tam, ka iesniedzēja Arodbiedrības vārdā bija sagatavojusi vēstuli par darba apstākļiem LGS. Līdz ar to Tiesa secināja, ka izskatāmajā lietā bija noticis iesniedzējas tiesību uz biedrošanās brīvību ierobežojums, un pievērsās jautājumam par to, vai iesniedzējas tiesību ierobežojums bija noteikts ar likumu, vērst uz leģitīma mērķa sasniegšanu un

nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā. Lai arī Tiesai bija šaubas par Darba likuma normu interpretācijas pamatotību un piemērošanas paredzamību iesniedzējas apstākļos, Tiesa bija gatava pieņemt, ka iesniedzējas tiesību ierobežojums bija noteikts ar likumu. Savukārt, pievēršoties ierobežojuma leģitīmajam mērķim, Tiesa piekrita valdības argumentam, ka pret iesniedzēju veikto pasākumu leģitīmais mērķis bija aizsargāt darba devēja tiesības, proti, citu personu tiesības un intereses.

Pievēršoties jautājumam, vai noteiktie ierobežojumi bija nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, Tiesa norādīja, ka ir nepieciešams konstatēt, vai nacionālās tiesas nodrošināja pietiekamu līdzsvaru starp iesniedzējas tiesībām uz biedrošanās brīvību un darba devēja interesēm. Atbilstoši savai judikatūrai Tiesa uzsvēra, ka šādā vērtējumā ir jāņem vērā četri elementi: konteksts, kādā paziņojumi (vēstulē ietvertais saturs) tika izteikti (vai izteikumi bija daļa no arodbiedrības darbības); paziņojumu raksturs (vai tika pārsniegtas pieļaujamās kritikas robežas); nodarītais kaitējums darba devējam vai citām personām; piemēroto pasākumu raksturs un smagums.

Apskatot šos četrus kritērijus, Tiesa, pirmkārt, konstatēja, ka iesniedzējas sagatavotā vēstule darba devējam skāra jautājumus, kas bija Arodbiedrības kompetencē, savukārt nacionālās tiesas, vērtējot iesniedzējas sūdzības, šo faktu neņēma vērā un neizvērtēja vēstules saturu kontekstā ar Arodbiedrības kompetenci. Piemēram, Tiesa norādīja, ka nacionālās tiesas nevērtēja iesniedzējas sūdzības atbilstoši principiem, kas izriet no Konvencijas 10.panta un 11.panta, bet uzskatīja, ka iesniedzēja vēstuli sagatavoja ar mērķi iegūt materiālu labumu sev. Tomēr problēmas, uz kurām iesniedzēja norādīja Arodbiedrības sagatavotajā vēstulē, neskāra tieši iesniedzēju, bet gan citus darbiniekus. Līdz ar to nacionālās tiesas bija nepamatoti secinājušas, ka iesniedzēja sagatavoja vēstuli ar mērķi iegūt materiālo labumu. Tāpat Tiesa atzina, ka Arodbiedrības vēstulē paustais nepārsniedza pieļaujamās kritikas robežas, jo tajā ietvertie apgalvojumi nebija acīmredzami nepamatoti vai uzskatāmi par uzbrukumu LGS valdei, bet gan pamatoti apsvērumi par dispečeru darba apstākļiem. Tiesa norādīja, ka nacionālās tiesas, atzīstot par nepatiesiem izteikumus par iespējamiem draudiem aviācijas drošībai, bija vērtējušas tikai to, ka šādi draudi nav iestājušies, taču nevērtēja, vai vēstulē paustie apgalvojumi par trūkumiem darba organizēšanā atbilst patiesībai, lai arī lietā iesniegtie pierādījumi uz to norādīja. Papildus Tiesa uzsvēra, ka darbinieku lojalitātes pienākums nevar ierobežot arodbiedrības tiesības aizstāvēt savu biedru intereses pēc būtības. Saistībā ar iespējamo kaitējumu, kas tika nodarīts darba devējam, Tiesa uzsvēra, ka Arodbiedrības vēstule tika nosūtīta tikai tām iestādēm, kas pārraudzīja darba devēju, un netika nodota plašākai publikai. Visbeidzot, pievēršoties iesniedzējai piemēroto pasākumu raksturam un smagumam, Tiesa konstatēja, ka tie bija jo īpaši skarbi un nesamērīgi ar darbībām, ko iesniedzēja veica Arodbiedrības biedru vārdā. Turklāt Tiesa norādīja, ka iesniedzējai piemērotajiem pasākumiem bija potenciāls ietekmēt Arodbiedrības biedru vēlmi nākotnē īstenot savu biedru tiesību aizstāvību, tas ir, iesniedzējai piemērotie pasākumi radīja atturošu efektu (*chilling effect*) attiecībā uz citiem Arodbiedrības biedriem. Neņemot vērā Arodbiedrības tiesības vērsties pie darba devēja par jautājumiem, kas saistīti ar darba apstākļiem, kā arī to, ka iesniedzēja bija Arodbiedrības pārstāve, nacionālās tiesas nolēmumi, Tiesas ieskatā, padarīja iesniedzēju personīgi atbildīgu par Arodbiedrības lēmumu uzrunāt darba devēju. Līdz ar to Tiesa atzina, ka attiecībā uz iesniedzēju bija pieļauts Konvencijas 11.panta pārkāpums, interpretējot to kopsakarā ar Konvencijas 10.pantu.

Pievēršoties iesniedzējas sūdzībai par iespējamu Konvencijas 6.panta pārkāpumu, Tiesa norādīja, ka atbilstoši Konvencijas 6.pantam nacionālajām tiesām ir tiesības ierobežot

publikas klātbūtni lietas izskatīšanā. Tomēr šādā gadījumā nacionālajai tiesai ir jāpamato atklātuma ierobežojuma nepieciešamība. Turklāt pamatojumam jābūt tādā, kas vērstas uz sabiedrības interešu aizsardzību. Tiesa konstatēja, ka nacionālās tiesas lēmumos par lietas izskatīšanu slēgtās tiesas sēdēs, pirmkārt, nebija norādījušas pamatojumu, kas atbilstu kādam no Konvencijas 6.panta 1.punkta minētajiem izņēmumiem (tikumības apsvērumi, sabiedriskā kārtība, valsts drošības interešu aizsardzība). Otrkārt, nacionālās tiesas savos lēmumos nesniedza plašāku skaidrojumu to norādītajam pamatojumam “nodrošināt efektīvu un sekmīgu tiesas spriešanu”. Tiesa uzsvēra, ka pietiekams pamatojums bija īpaši būtisks situācijā, kad lieta skar jautājumus, kas saistīti ar arodbiedrību tiesībām. Līdz ar to Tiesa šajā aspektā konstatēja Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumu.

Savukārt attiecībā uz iesniedzējas sūdzības daļu, ka skāra sprieduma publisku pasludināšanu, Tiesa norādīja, ka, ņemot vērā Konvencijas 6.panta 1.punkta objektu un mērķi, sprieduma publiska pieejamība var būt atkarīga no konkrētās tiesvedības veida. Gadījumos, kad sprieduma publiska pasludināšana varētu radīt riskus valsts drošības interesēm vai citu personu drošībai, nacionālajām tiesām ir jāmeklē citi tehniski veidi, lai pamatprincips par spriedumu publisku pieejamību pilnībā nezaudētu savu nozīmi. Tiesa atzina, ka, lai gan valdība norādīja uz iespēju personām lūgt izsniegt anonimizētu nolēmumu kopijas, sniedzot pietiekamu pamatojumu šādam lūgumam, valdība nebija norādījusi uz praksi, kas liecinātu, ka šādi lūgumi būtu apmierināti sistemātiski, bet gan tikai gadījumos, kad spriedumi ir nepieciešami pētniecības nolūkos. Ņemot vērā minēto, Tiesa atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 6.panta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēja lūdza piespriest viņai zaudējumu atlīdzību 103 446,98 eiro apmērā, kaitējuma kompensāciju 50 000 eiro apmērā, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 11 562,28 eiro apmērā. Tiesa iesniedzējas prasību apmierināja daļēji, piešķirot viņai kompensāciju 25 000 eiro apmērā par nodarītajiem zaudējumiem un kaitējumu un 11 562,28 eiro apmērā – par tiesāšanās izdevumiem.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2022.gada 2.septembrī.

5. Lietā *Savickis un citi pret Latviju*³ savā 2011.gada 4.augusta iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 1.Protokola 1.panta (tiesības uz īpašumu) kopsakarā ar Konvencijas 14.pantu (diskriminācijas aizliegums), iesniedzēji – četri Latvijas nepilsoņi, no kuriem viens iesniedzējs tiesvedības gaitā nomira, un viena Krievijas Federācijas pilsoņe (sūdzības iesniegšanas brīdī – Latvijas nepilsoņe) – sūdzējās, ka, aprēķinot viņu vecuma pensijas apmēru, atbilstoši likuma “Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 1.punktam viņu apdrošināšanas stāžā neieskaitīja viņu PSRS okupācijas laikā ārpus Latvijas uzkrātos darba un tiem pielīdzināmos periodus, tādējādi, iesniedzēju ieskatā, radot nepamatoti atšķirīgu attieksmi pret viņiem salīdzinājumā ar Latvijas pilsoņiem. Nacionālajā līmenī iesniedzēji bija vērsušies gan administratīvajās tiesās, aicinot pārrēķināt viņiem noteikto vecuma pensiju, gan Satversmes tiesā, apstrīdot likuma “Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 1.punkta atbilstību Satversmes 91.pantam. Lietā būtisks apstāklis bija tieši Satversmes tiesas sniegtais vērtējums par Latvijas kā PSRS okupētas valsts pienākumiem attiecībā pret iesniedzējiem no starptautisko publisko tiesību

³ *Savickis un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.49270/11), Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2022.gada 9.jūnija spriedums.

skatupunkta un Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnas lomu šajā kontekstā. Proti, Satversmes tiesas secinājums, ka Latvijai kā PSRS okupētajai valstij nav pienākums pārņemt PSRS saistības, jo PSRS pēctece ir Krievijas Federācija, un Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīna un Latvijas valsts identitātes aizsardzība ir primārie leģitīmie mērķi Latvijā izveidotās pensiju sistēmas pamatā, bija viens no centrālajiem argumentiem arī Tiesas sprieduma ietvaros.

Šajā lietā trešās puses statusā atbilstoši Konvencijas 36.panta 1.punktam (sava valstspiederīgā interešu aizsardzība) bija iesaistījusies Krievijas Federācija, kas lietas izskatīšanā Tiesas Lielajā palātā mutvārdu procesā izklāstīja savus apsvērumus, apgalvojot, ka lietā ir noticis Konvencijas 1.Protokola 1.panta kopsakarā ar Konvencijas 14.pantu pārkāpums.

Pieņemamības stadija:

Savos apsvērumos valdība izvirzīja vairākus argumentus, kādēļ iesniedzēju sūdzības nebūtu pieņemamas izskatīšanai pēc būtības. Valdība apgalvoja, ka Latvijai atbilstoši starptautiskajām saistībām nav pienākuma izmaksāt personām vecuma pensijas par nodarbinātības vai tai pielīdzināmiem periodiem, kas PSRS okupācijas laikā uzkrāti ārpus Latvijas teritorijas, jo Latvija nav PSRS pēctece. Tāpat valdība apgalvoja, ka Konvencijas 1.Protokola 1.pants nav attiecināms uz konkrētās lietas apstākļiem, jo iesniedzējiem nav tiesību uz konkrētu vecuma pensijas apmēru, kā arī uzsvēra, ka iesniedzēji nebija savas sūdzības Tiesā iesnieguši savlaicīgi un nebija izsmēluši nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Pievēršoties valdības izvirzītajiem apsvērumiem par to, kādēļ iesniedzēju sūdzības nebūtu pieņemamas izskatīšanai pēc būtības, Tiesa visupirms secināja, ka atbilstoši tās iedibinātajai judikatūrai tā svīturo no izskatāmo lietu saraksta sūdzības, kurās iesniedzējs tiesvedības laikā Tiesā miris un šīs personas tuvinieki nevēlas uzturēt iesniegto sūdzību. Tā kā pirmais iesniedzējs šajā lietā bija miris un viņa tuvinieki nevēlējās uzturēt iesniegto sūdzību, Tiesa pirmā iesniedzēja sūdzību atbilstoši Konvencijas 37.panta 1.punktam svīturoja no izskatāmo sūdzību saraksta. Pievēršoties valdības apsvērumam par to, ka iesniedzēju sūdzības būtu noraidāmas, jo Latvijai atbilstoši starptautiskajām tiesībām nevar būt pienākums izmaksāt pensijas personām, kas PSRS okupācijas laikā strādāja ārpus Latvijas teritorijas, Tiesa secināja, ka šis arguments ir identisks valdības iepriekš izvirzītam argumentam lietā *Andrejeva pret Latviju*⁴ un noraidīja to. Tiesa secināja, ka iesniedzēji šajā lietā bija Latvijas nepilsoņi, kuriem atbilstoši Latvijas normatīvajam regulējumam tika piešķirtas pensijas, attiecībā uz kuriem Latvijas valsts iestādes bija pieņēmušas lēmumus šajos jautājumos, un tāpēc noraidīja valdības argumentu. Līdzīgu apsvērumu dēļ Tiesa noraidīja arī valdības argumentu, ka iesniedzēju sūdzības neietilpst Konvencijas 1.Protokola 1.panta materiāltiesiskajā tvērumā. Proti, Tiesa uzsvēra, ka Latvijā bija izveidots normatīvais regulējums, kas paredzēja personām izmaksāt vecuma pensijas, kas savukārt radīja ikvienam šī regulējuma subjektam materiālo interesi saņemt pensiju, kas ietilpst Konvencijas 1.Protokola 1.panta tvērumā. Savukārt attiecībā uz valdības apsvērumu, ka atsevišķi iesniedzēji nebija iesnieguši savas sūdzības sešu mēnešu termiņā, Tiesa secināja, ka izskatāmās lietas specifiskajos apstākļos, kad pēc tam, kad iesniedzēji ilgāku laiku nacionālajā līmenī bija neaktīvi, Satversmes tiesa tomēr pieņēma viņu pieteikumus izskatīšanai pēc būtības, nevarēja uzskatīt, ka iesniedzēji nebūtu ievērojuši Konvencijas 35.panta 1.punktā noteikto termiņu sūdzību iesniegšanai Tiesā. Visbeidzot Tiesa noraidīja arī citus valdības apsvērumus, kādēļ iesniedzēju sūdzības būtu

⁴ *Andrejeva pret Latviju* (iesniegums Nr.55707/00), 2009.gada 18.februāra Lielās palātas spriedums.

noraidāmas – upura statuss, nepatiesas informācijas sniegšana vai informācijas noklusēšana – un secināja, ka nav pamata noraidīt otrā līdž piektā iesniedzēja sūdzības.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzēju sūdzību būtībai, Tiesa visupirms uzsvēra savā judikatūrā atzītos pamatprincipus, atbilstoši kuriem Konvencija negarantē personām tiesības uz pensiju, konkrētu pensijas apmēru vai tiesības saņemt pensiju par darbu, kas veikts ārpus konkrētās valsts teritorijas. Tomēr, ja valsts šādu pensiju sistēmu ir izveidojusi, tad tai jāatbilst Konvencijas 14.panta prasībām, tas ir, tā nedrīkst būt diskriminējoša. Tāpat Tiesa vērsa uzmanību uz tās judikatūras atziņām, ka Konvencijas 14.pants primāri aizliedz nepamatotu atšķirīgu attieksmi starp savstarpēji salīdzināmām personu grupām. Tomēr it īpaši jautājumos, kas saistīti ar valsts ekonomisko un sociālo politiku, valstīm ir plaša rīcības brīvība un tiesības salīdzināt dažādas personu grupas, tostarp ar dažādiem pasākumiem labojot faktisku nevienlīdzību, kas pastāv starp tām. Tiesa gan uzsvēra, ka šis valsts rīcības brīvības apjoms ir atkarīgs no pamata, uz kura balstīta atšķirīgā attieksme. Šajā kontekstā Tiesa uzsvēra, ka valstu rīcības brīvība ir šaurāka gadījumos, kad atšķirīgā attieksme balstīta uz personu pilsonību, taču līdztekus Tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka ir apstākļi, kuros arī šāda atšķirīga attieksme var būt pamatota. Proti, Tiesas vērtējums šajā jautājumā ir atkarīgs no valsts sniegtā pamatojuma atšķirīgajai attieksmei un atšķirīgās attieksmes objektīvās nepieciešamības demokrātiskā sabiedrībā.

Konkrētās lietas apstākļos Tiesa secināja, ka likuma “Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 1.punktā paredzētā atšķirīgā attieksme ir balstīta personu pilsonības kritērijā. Līdz ar to Tiesa atsaucās uz tās iepriekšējo judikatūru un secināja, ka valdībai ir jāizvirza būtiski apsvērumi, lai attaisnotu atšķirīgu attieksmi starp pilsoņiem un nepilsoņiem. Attiecībā uz to, vai iesniedzēji kā Latvijas nepilsoņi bija salīdzināmā situācijā ar Latvijas pilsoņiem, Tiesa secināja, ka, ievērojot apstākli, ka līdzīgas iepriekšējās nodarbinātības gadījumā Latvijas pilsoņi un iesniedzēji saņemtu atšķirīgu vecuma pensiju, bija iespējams secināt, ka iesniedzēji bija pietiekami salīdzināmā situācijā ar Latvijas pilsoņiem. Pievēršoties leģitīmajiem mērķiem, kurus apstrīdētā pensiju sistēma vēlas sasniegt, Tiesa atsaucās uz Satversmes tiesas plašo izvērtējumu tās 2011.gada 17.februāra spriedumā. Proti, Tiesa pievienojās Satversmes tiesas apsvērumam, ka Latvijas pensiju sistēma izveidota, lai aizsargātu Latvijas valstiskumu pēc tam, kad tā 50 gadus bijusi okupēta, un balstīta Latvijas valstiskuma nepārtrauktības doktrīnā. Kā otro leģitīmo mērķi Tiesa uzsvēra valsts ekonomisko labklājību, šajā saistībā atsaucoties uz tās jau iepriekš izdarītu līdzīgu secinājumu lietā *Andrejeva pret Latviju*.

Visplašāko vērtējumu Tiesa sniedza par Latvijā pastāvošās pensiju sistēmas samērīgumu ar izvirzītajiem leģitīmajiem mērķiem. Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka, ņemot vērā Latvijas konsekvēnto nostāju par Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnu un pilnīgu norobežošanos no PSRS pēctecības, tās iepriekš judikatūrā izvirzītās atziņas nav attiecināmas uz lietu *Savickis un citi pret Latviju*. Otrkārt, Tiesa atsaucās uz tās iepriekš izdarītajiem secinājumiem lietā *Andrejeva pret Latviju*, kurā tā secināja Konvencijas 14.panta kopsakarā ar Konvencijas 1.Protokola 1.pantu pārkāpumu Latvijā, jo likuma “Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 1.punkts liedza šīs iesniedzējas-Latvijas nepilsones stāžā ieskaitīt darbu, kas veikts PSRS uzņēmumā, kas atradās Latvijas teritorijā. Tiesa norādīja, ka, lai arī tā nav saistīta ar tās iepriekšējo judikatūru, tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības nolūkos Tiesai jābūt pietiekamiem un pārliecinošiem iemesliem, lai atkāptos no tās. Tā Tiesa atkārtoti atsaucās uz Satversmes tiesas 2011.gada 17.februāra spriedumā izteiktajām atziņām un piekrita, ka Latvijai pēc neatkarības atjaunošanas nebija jāuzņemas

PSRS saistības. Tomēr, kad Latvija izveidoja pensiju sistēmu, kurā personu ārpus Latvijas uzkrātais darba stāžs tiek ieskaitīts personas vecuma pensijā, Latvijai bija jānodrošina, ka šī sistēma atbilst Konvencijas 14.pantam. Apskatot valsts rīcības brīvības jautājumu, Tiesa uzsvēra, ka, ņemot vērā izskatāmajā lietā apskatītos jautājumus, apsvērumu, ka iesniedzējiem iespēja saņemt pensiju netika atņemta pēc būtības, ka lietas faktiskie apstākļi ir saistīti ar laiku, kad Latvija bija okupēta, un pasākumiem, ko Latvija veikusi saistībā ar neatkarības atjaunošanu, Latvijas rīcības brīvība bija plaša. Līdz ar to būtiskie iemesli atšķirīgas attieksmes attaisnošanai un pamatošanai bija jāvērtē šādā perspektīvā. Tiesa norādīja, ka likuma “Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 1.punkts tieši sasaucas ar izveidotās pensiju sistēmas pirmo leģitīmo mērķi – Latvijas valstiskuma aizsardzība – un līdz ar to sasniedz šo mērķi. Turklāt Tiesa, atsaucoties uz Satversmes tiesas secinājumiem, norādīja, ka nepilsoņa statuss Latvijā izveidots kā pagaidu mehānisms neatkarības atjaunošanas ietvaros, lai ļautu personām iegūt Latvijas vai citas valsts pilsonību. Tādējādi, Tiesas ieskatā, nozīme bija jāpiešķir apstāklim, ka iesniedzēju statuss Latvijā bija atkarīgs no viņiem pašiem, jo Latvijas normatīvais regulējums viņiem ļāva naturalizēties, tomēr iesniedzēji, kuri gadiem pastāvīgi dzīvojuši Latvijā, paši to bija izvēlējušies nedarīt. Tālāk Tiesa uzsvēra, ka Latvijā izveidotā pensiju sistēma un atšķirīgā attieksme starp pilsoņiem un nepilsoņiem ir attiecināma tikai uz periodu pirms Latvijas neatkarības atjaunošanas, turklāt uz darba vai tam pielīdzināmiem periodiem ārpus Latvijas teritorijas pirms iesniedzēji apmetās uz dzīvi Latvijā. Visbeidzot Tiesa atkārtoti uzsvēra, ka Latvijas pensiju sistēma neskar iesniedzēju pamata pensiju vai citus pabalstus. Savukārt attiecībā uz otro leģitīmo mērķi Tiesa uzsvēra Latvijas vēsturisko situāciju pēc neatkarības atjaunošanas un norādīja, ka šādos apstākļos Latvijai bija plaša rīcības brīvība izveidot piemērotāko pensiju sistēmu, ievērojot personu sociālās iemaksas, starppaaudžu solidaritātes un citus aspektus.

Ņemot vērā augšminētos apsvērumus, Tiesa atzina, ka tai ir pamats atkāpties no tās iepriekš izdarītajiem secinājumiem lietā *Andrejeva pret Latviju*, un secināja, ka izskatāmajā lietā nebija pieļauts iesniedzēju Konvencijas 14.pantā kopsakarā ar Konvencijas 1.Protokola 1.pantu garantēto tiesību pārkāpums.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas Lielās palātas spriedums stājās spēkā 2022.gada 9.jūnijā.

6. Lietā *Naumenko un SIA Rix Shipping pret Latviju*⁵ savā 2014.gada 8.jūlija iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu (tiesības uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību) iesniedzēji sūdzējās, ka juridiskās personas (otrā iesniedzēja) telpu apskate un dokumentu un elektroniskās informācijas izņemšana, kuru, pamatojoties uz tiesneša lēmumu, veica Konkurences padomes darbinieki, pārbaudot informāciju par iespējamu Konkurences likuma pārkāpumu, esot bijusi nepamatota un nesamērīga.

Pieņemamības stadija:

Attiecībā uz sūdzības par Konvencijas 8.panta pārkāpumu pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, valdības izvirzīja argumentu, ka pirmā iesniedzēja, kurš Konkurences padomes veiktajās darbībās bija iesaistīts tikai kā otrā iesniedzēja valdes loceklis, tiesības nebija skartas, jo Konkurences padomes darbības bija vērstas tikai pret otro iesniedzēju, nevis pret

⁵ *Naumenko un SIA Rix Shipping pret Latviju* (iesniegums Nr.50805/14), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 23.jūnija spriedums.

pirmo iesniedzēju kā fizisku personu. Līdz ar to valdība uzskatīja, ka iesniedzēju nevar uzskatīt par iespējama Konkencijas pārkāpuma upuri. Tāpat valdība argumentēja, ka pirmais iesniedzējs bija ļaunprātīgi izmantojis savas tiesības iesniegt sūdzību Tiesā, jo viņš nedz Tiesai, nedz nacionālajās tiesās nebija sniedzis sūdzības vai argumentus par to, ka Konkurences padomes darbinieki būtu izņēmuši viņa privāto korespondenci. Proti, Konkurences padomes darbinieki procesuālo darbību ietvaros bija izņēmuši tikai otrās iesniedzējas komercokorespondenci. Tiesa piekrita valdības argumentam, ka telpu apskate un dokumentu un elektroniskās informācijas izņemšana bija vērsta tikai pret otro iesniedzēju. Tāpat Tiesa atzīmēja, ka pirmais iesniedzējs piedalījās Konkurences padomes veiktajās procesuālajās darbībās kā otrās iesniedzējas valdes loceklis un visi viņa izteiktie iebildumi bija saistīti tikai ar otrās iesniedzējas komercnoslēpuma saglabāšanu. Arī turpmākajā tiesvedībā pirmais iesniedzējs rīkojās nevis savā vārdā, bet gan kā otrās iesniedzējas pārstāvis. Līdz ar to Tiesa uzskatīja, ka pirmais iesniedzējs nebija sniedzis pietiekamu pamatojumu argumentam, ka Konkurences padomes veiktās procesuālās darbības būtu jebkādā veidā viņu tieši un personiski ietekmējušas, un secināja, ka pirmā iesniedzēja sūdzība ir nepieņemama izskatīšanai pēc būtības *ratione personae* (iesniedzēju nevarēja uzskatīt par iespējama Konkencijas pārkāpuma upuri).

Attiecībā uz otro iesniedzēju valdība argumentēja, ka tā nebija izsmēlusi tai pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, ņemot vērā, ka Konkurences padomes darbības netika pārsūdzētas administratīvā procesa kārtībā. Tiesa atzīmēja, ka šajā lietā sūdzības pamatā bija Konkurences padomes veikto procesuālo darbību iespējamais prettiesiskums un nesamērīgums, kas savukārt tieši izrietēja no Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmuma, kuru vēlāk par tiesisku atzina Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas priekšsēdētājs, noraidot otrās iesniedzējas sūdzību. Tāpēc, Tiesas ieskatā, jautājumus, kas saistīti ar otrās iesniedzējas iespējamo tiesību pārkāpumu, nevarēja atrisināt ar administratīvi procesuālajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Līdz ar to Tiesa atzina, ka otrās iesniedzējas sūdzība nebija ne acīmredzami nepamatota, nedz nepieņemama izskatīšanai pēc būtības citu iemeslu dēļ, attiecīgi lemjot otrās iesniedzējas sūdzību izskatīt pēc būtības.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot otrās iesniedzējas sūdzību pēc būtības, Tiesa visupirms konstatēja, ka atbilstoši tās judikatūrai kratīšana un priekšmetu izņemšana juridiskās personas telpās skar Konkencijas 8.pantā garantētās tiesības. Līdz ar to izskatāmajā lietā bija notikusi iejaukšanās otrās iesniedzējas tiesībās un, atsaucoties uz tās judikatūrā nostiprināto metodoloģiju, Tiesa turpinājumā vērtēja, vai iejaukšanās otrās iesniedzējas tiesībās uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību bija noteikta ar likumu, vai tai bija leģitīms mērķis un tā bija samērīga.

Tā Tiesa piekrita valdības viedoklim, ka Konkurences padomes procesuālās darbības bija veiktas saskaņā ar Konkurences likuma normām un šo darbību mērķis bija valsts ekonomiskās labklājības aizsardzība un likumpārkāpumu novēršana, ko varēja uzskatīt par leģitīmu mērķi. Turpinājumā Tiesa vērtēja, vai Konkurences padomes darbinieki, veicot procesuālās darbības, bija ievērojuši samērīguma principu. Atsaucoties uz tās labi iedibinātu judikatūru, Tiesa uzsvēra, ka, lai nodrošinātu, ka personu Konkencijas 8.pantā garantētās tiesības būtu aizsargātas, valstīm gan tiesību aktos, gan praksē jānodrošina adekvāta un efektīva aizsardzība pret to, ka amatpersonas varētu ļaunprātīgi izmantot savas pilnvaras. Tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā kratīšana un dokumentu un ierīču izņemšana bija vērsta pret juridisko personu, līdz ar to valstīm šādos gadījumos ir plašāka rīcības

brīvības, nekā tad, ja pasākumus vērš pret indivīdu. Balstoties uz minētajiem principiem, Tiesa jau iesākumā atzīmēja, ka lēmumu par apstrīdēto procesuālo darbību veikšanu bija pieņēmis Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesnesis pēc iepazīšanās ar Konkurences padomes iesniegtajiem lietas materiāliem, tādā veidā nodrošinot tiesas pirmskontroli pār iejaukšanos otrās iesniedzējas tiesībās. Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas lēmuma tvērums bija diezgan plašs un ietvēra atļauju Konkurences padomei veikt virkni dažādu darbību pret vairākām personām. Tomēr Tiesa uzsvēra, ka tās uzdevums nav analizēt abstraktas situācijas, tai skaitā Konkurences likuma normu atbilstību Konvencijai, bet gan vērtēt konkrētās lietas individuālos apstākļus. Līdz ar to Tiesa izskatīja trīs galvenos iebildumus, kurus savā sūdzībā bija izvirzījusi otrā iesniedzēja: (1) nacionālās tiesas lēmumu varēja interpretēt tādējādi, ka tas attiecās uz neprecizētu personu loku; (2) nacionālās tiesas lēmumā nebija skaidri definēti veicamo procesuālo darbību mērķi; un (3) nacionālās tiesas lēmums nenoteica termiņu tā izpildei. Turklāt Tiesa atzīmēja, ka Augstākā tiesa līdzīgus aspektus kā problemātiskus jau bija akcentējusi savā 2014.gada analītiskajā judikatūras apkopojumā, kā rezultātā 2016.gadā tika grozīts Konkurences likums, daudz detalizētāk regulējot Konkurences padomes procesuālās darbības un tādējādi arī novēršot iepriekš norādītās problēmas.

Vienlaikus Tiesa konstatēja, ka otrā iesniedzēja nebija norādījusi, kādā veidā tās izvirzītie iebildumi un Augstākās tiesas iepriekš konstatētās problēmas Konkurences likuma regulējumā bija ietekmējuši Konkurences padomes 2014.gada 28.janvārī otrās iesniedzējas telpās veiktās procesuālās darbības. Tiesa uzskatīja, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmums otrās iesniedzējas lietā acīmredzami attiecās tieši uz otro iesniedzēju, turklāt no lietas materiāliem nebija redzama nekāda nepamatota vilcināšanās ar šī lēmuma izpildi. Savukārt attiecībā uz Konkurences padomes plašajām pilnvarām Tiesa piezīmēja, ka nacionālās tiesas lēmums pietiekami precīzi aprakstīja veicamās darbības. Turklāt Tiesa nesaskatīja problēmas attiecībā uz šī lēmuma piemērošanu praksē. Proti, otrajai iesniedzējai bija pieejamas dažādas procesuālās aizsardzības garantijas, tostarp iespēja juridiskās personas pārstāvim un juridiskās palīdzības sniedzējam piedalīties procesuālajās darbībās, iesniegt lūgumus un apsvērumus, kuras iesniedzēja arī izmantoja. Tiesa īpaši uzsvēra, ka, pateicoties šīm procesuālajām garantijām, otrās iesniedzējas pārstāvim un juridiskās palīdzības sniedzējam bija iespējams izteikt iebildumus attiecībā uz izņemamās informācijas apjomu, kā rezultātā pēcāk izņemto datu apjoms tika ievērojami samazināts. Visbeidzot Tiesa atzīmēja, ka otrajai iesniedzējai bija pieejama arī tiesas pēckontrole, kuru īstenoja Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas priekšsēdētājs, secinot, ka tiesas lēmums par procesuālo darbību veikšanu konkrētās lietās apstākļos ir bijis likumīgs un samērīgs.

Ņemot vērā minētos apsvērumus, tajā skaitā arī valstij piešķirto plašo rīcības brīvību, Tiesa secināja, ka otrajai iesniedzējai bija pieejamas atbilstošas procesuālās aizsardzības garantijas, tādēļ iejaukšanās tās tiesībās uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību bija samērīga ar leģitīmo mērķi. Līdz ar to Tiesa secināja, ka šajā situācijā nav noticis Konvencijas 8.panta pārkāpums.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Spriedums stājās spēkā 2022.gada 23.septembrī.

7. Lietā *Jansons pret Latviju*⁶ savā 2013.gada 26.decembra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu un 13.pantu (tiesības uz efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem) iesniedzējs apgalvoja, ka tiesu izpildītājs, īstenojot nekustamā īpašuma ieguvēja ievešanu nekustamā īpašuma valdījumā, ir pārkāpis viņa kā dzīvokļa īrnieka tiesības uz mājokļa neaizskaramību. Tāpat iesniedzējs uzskatīja, ka valstī nepastāvēja tiesību aizsardzības mehānisms, kas šādā situācijā aizsargātu viņa tiesības uz mājokļa neaizskaramību.

Pieņemamības stadija:

Valdība argumentēja, ka sūdzība par iespējamo Konvencijas 8.panta pārkāpumu nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzēja īrētais dzīvoklis nebija uzskatāms par iesniedzēja mājokli Konvencijas 8.panta izpratnē. Proti, valdība norādīja, ka minētais dzīvoklis nebija iesniedzēja deklarētā dzīvesvieta, viņš tajā bija tiesiski uzturējies tikai vienu gadu un 10 mēnešus, turklāt pēc 2012.gada 12.decembra, kad notika iespējamais viņa tiesību pārkāpums, iesniedzējs dzīvoklī vairs neuzturējās. Tiesa noraidīja šo valdības izvirzīto argumentu. Tiesa norādīja, ka nedz nacionālā līmenī, nedz izskatot sūdzību Tiesā netika apstrīdēts fakts, ka iesniedzējs dzīvoja īrētajā dzīvoklī ilgāk par trim gadiem, daļu no laika tiesiski, līdz brīdim, kad viņam tika liegta pieeja šim dzīvoklim. Tiesa uzsvēra, ka fakts, ka iesniedzējs bija spiests pamest dzīvokli, nevar kalpot par argumentu tam, ka dzīvoklis no tā brīža pārstāja būt par iesniedzēja mājokli, jo tādā gadījumā nebūtu iespējams pasargāt personu no patvaļīgas iejaukšanās viņa tiesībās. Tāpat Tiesa norādīja, ka tas, ka iesniedzējs nebija reģistrējis izīrēto dzīvokli kā savu deklarēto dzīvesvietu, nav pietiekams apsvēruma, lai apgalvotu, ka dzīvoklis nav iesniedzēja mājoklis. Ņemot vērā minēto, Tiesa secināja, ka iesniedzējs bija izveidojis pietiekamu un nepārtrauktu saikni ar īrēto dzīvokli, lai to uzskatītu par viņa mājokli.

Tāpat valdība izvirzīja argumentu, ka sūdzība par iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzēju nevarēja uzskatīt par iespējama Konvencijas pārkāpuma upuri. Valdība atzīmēja, ka pēc īres līguma spēka zaudēšanas (termina iztecēšanas), iesniedzējam vairs nebija tiesību uzturēties dzīvoklī, un iesniedzējs kļūdaini uzskatīja, ka, ievēdot jauno īpašnieku valdījumā, viņš tika izlikts, jo šis process skāra tikai dzīvokļa iepriekšējo un jauno īpašnieku, nevis kādas iesniedzēja tiesības. Tiesa noraidīja šo valdības izvirzīto argumentu, norādot, ka, Tiesas ieskatā, iesniedzēju tiešā veidā skāra tie notikumi, kas bija sūdzības par iespējamiem Konvencijas pārkāpumiem pamatā., proti, jaunā īpašnieka ievešana nekustamā īpašuma valdījumā. Tāpat Tiesa norādīja, ka iesniedzēja pretlikumīgā uzturēšanās dzīvoklī neietekmēja viņa upura statusu Konvencijas izpratnē.

Visbeidzot valdība izvirzīja argumentu, ka sūdzība par iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzējs nebija izsmēlis viņam pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus. Pirmkārt, valdība norādīja, ka iesniedzējam nevajadzēja atteikties no civilprasības pret iepriekšējo dzīvokļa īpašnieku par faktisko īres attiecību atzīšanu. Otrkārt, valdība norādīja, ka iesniedzējs varēja vērsties tiesā pret tiesu izpildītāju par iesniedzējam radīto zaudējumu atlīdzību. Tiesa noraidīja šo valdības izvirzīto argumentu. Pirmkārt, Tiesa secināja, ka iesniedzēja civilprasība pret iepriekšējo dzīvokļa īpašnieku par faktisko īres attiecību atzīšanu nespēja iesniedzējam sniegt atlīdzinājumu par to iespējamo tiesību pārkāpumu, par ko viņš sūdzējās Tiesā. Tiesas ieskatā, iesniedzēja sūdzības bija saistītas ar viņa prettiesisku izlikšanu no dzīvokļa pirms nacionālā tiesa bija vērtējusi viņa atrašanās dzīvoklī tiesiskumu, nevis ar jautājumu, vai

⁶ *Jansons pret Latviju* (iesnieguma Nr.1434/14), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 8.septembra spriedums.

iesniedzējs bija "īrnieks" saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, iesniedzēja celtā prasība vispārējās jurisdikcijas tiesā pret bijušo dzīvokļa īpašnieku nebūtu atrisinājusi jautājumu par to, vai iesniedzēja izlikšana no dzīvokļa bija tiesiska. Turklāt Tiesa uzsvēra, situācijās, kad persona prettiesiski izlikta no mājokļa, liedzot tai baudīt mājokļa neaizskaramību, mājokļa lietošanas tiesību atjaunošana vēl nenozīmē tiesību uz privātās un ģimenes dzīves un mājokļa neaizskaramības pārkāpuma restitūciju. Otrkārt, Tiesa secināja, ka civilprasība pret tiesu izpildītāju saskaņā ar Civillikuma 1635. un 1779.pantu par zaudējumu atlīdzināšanu neattiektos uz iesniedzēja sūdzību par viņa tiesību uz mājokļa neaizskaramību iespējamo pārkāpumu. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka saskaņā ar nacionālo regulējumu iesniedzējs kā dzīvokļa īrnieks nevarēja celt prasību tiesā pret tiesu izpildītāju par viņa iespējami prettiesisko rīcību, ievēdot jauno īpašnieku nekustamā īpašuma valdījumā.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzēja sūdzības par iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu būtībai, Tiesa visupirms vērtēja, vai valsts ir izpildījusi savu pozitīvo pienākumu aizsargāt iesniedzēju no jaunā dzīvokļa īpašnieka rīcības. Tiesa, atsaucoties uz tās judikatūru, norādīja, ka, vērtējot, vai valsts ir izpildījusi savu pozitīvo pienākumu, kas tai izriet no Konvencijas 8.panta, ņemams vērā, vai ir panākts taisnīgs līdzsvars starp indivīda un sabiedrības kopumā konkurējošām interesēm. Tiesa norādīja, ka valstīm ir pozitīvs pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai palīdzētu personai, kura ir vērsusies pēc palīdzības gadījumos, kad cita privātpersona vērsas pret tās tiesībām uz mājokļa neaizskaramību, it īpaši gadījumos, kad persona izsauc policiju par pretlikumīgiem mēģinājumiem to izlikt no dzīvokļa. Vienlaikus Tiesa uzsvēra, ka valstīm ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz pasākumiem, ko tā izvēlas veikt šādās situācijās, lai efektīvi aizsargātu personas tiesības uz mājokļa neaizskaramību.

Pievēršoties konkrētās lietas apstākļiem, Tiesa konstatēja, ka dzīvokļa īpašnieks izlika iesniedzēju no dzīvokļa bez jebkāda valsts iestāžu lēmuma, nomainīja durvju slēdzeni un nolika pie durvīm apsargus, lai iesniedzējs netiktu dzīvoklī. Iesniedzējs bija vairākkārtīgi vērsies pēc palīdzības policijā. Atsaucoties uz lietas apstākļiem, Tiesa konstatēja, ka policija bija ieradusies apskatīt notikuma vietu un varēja novērot, ka iesniedzējs, ļoti iespējams, dzīvoja īrētajā dzīvoklī; tādejādi, Tiesas ieskatā, policija apzinājās notikumu attīstību starp iesniedzēju un jauno dzīvokļa īpašnieku. Tiesa secināja, ka šajā situācijā iestājās valsts pozitīvais pienākums nodrošināt iesniedzēja tiesību uz viņa mājokļa neaizskaramību efektīvu aizsardzību. Tiesa secināja, ka šajā situācijā policija nebija atbilstoši rīkojusies, aktīvi neiesaistoties strīdā un pamatojot savu neiejaukšanos ar to, ka tas ir privāttiesiska rakstura strīds. Tiesa uzsvēra, ka saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem, neviena persona nevarēja tikt izlikta no dzīvesvietas bez tiesas lēmuma, un šo faktu policija bija paskaidrojusi dzīvokļa īpašnieka pārstāvjiem, taču pati policija nebija veikusi nekādas tālākas darbības, lai efektīvi aizsargātu iesniedzēja tiesības uz mājokļa neaizskaramību. Tāpat Tiesa nekonstatēja, ka policija būtu lūgusi trešajām personām pārtraukt liegt iesniedzējam piekļuvi dzīvoklim vai brīdinājusi tās par iespējamu kriminālatbildību par šādu rīcību. Šajā sakarā Tiesa norādīja, ka valsts iestādēm bija jāzina, ka juridiska strīda esamība pati par sevi nevarēja būt pietiekams pamats, lai izliktu personu no tās mājokļa un attaisnotu amatpersonu bezdarbību.

Attiecībā uz kriminālprocesu, kas tika izbeigts noziedzīgā nodarījuma sastāva neesamības dēļ, Tiesa norādīja, ka, lai arī iesniedzēja bija izteicis vairākus lūgumus policijai iesaistīties un veikt izmeklēšanas darbības, tā nebija veikusi nekādus pasākumus pēc iesniedzēja

izlikšanas un kriminālprocesa uzsākšanas. Tiesa atzīmēja, ka krimināllietas, kura tika ierosināta uz iesniedzēja sūdzības pamata, izmeklēšanas laikā netika vērtēti visi būtiskie lietas fakti. Proti, izmeklēšanā uzsvars bija likts uz to, ka iesniedzējs dzīvokli nebija uzturējis tiesiski, nevērtējot iespējamo iesniedzēja tiesību uz mājokļa neaizskaramību pārkāpumu. Tādējādi izmeklēšana tika sašaurināta, nesniedzot iesniedzējam efektīvu aizsardzību situācijā, kad strīds par īrnieka tiesībām uzturēties attiecīgajā dzīvoklī joprojām bija izskatīšanā. Ņemot vērā minēto, Tiesa konstatēja, ka valsts iestādes nebija veikušas nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu iesniedzēja tiesības un mājokļa neaizskaramību, tādējādi pārkāpjot iesniedzēja Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības.

Turpinājumā Tiesa vērtēja tiesu izpildītāja darbības, ievēdot jauno īpašnieku nekustamā īpašuma valdījumā – vai valsts bija izpildījusi negatīvo pienākumu atturēties no nesamērīgas iejaukšanās personas tiesībās, ko tai garantē Konvencijas 8.pants. Tiesa ņēma vērā, ka jaunā īpašnieka ieviešanas nekustamā īpašuma valdījumā procesā tiesu izpildītājs veica piespiedu darbības, nomainot durvju atslēgas un atbrīvojot dzīvokli no iesniedzēja mantām, kā arī liedot iesniedzējam turpmāku piekļuvi dzīvoklim. Tādējādi Tiesa secināja, ka tiesu izpildītāja darbību rezultātā notika viens no smagākajiem iejaukšanās tiesībās uz mājokļa neaizskaramību veidiem – iesniedzēja izlikšana no mājvietas. Tiesa noraidīja valdības apgalvojumus, ka tiesu izpildītājs nebija informēts par to, ka dzīvoklī dzīvoja iesniedzējs, jo iesniedzēja tiesības uzturēties dzīvoklī nebija reģistrētas zemesgrāmatā. Proti, brīdī, kad tiesu izpildītājs veica jaunā īpašnieka ieviešanu nekustamā īpašuma valdījumā, iesniedzējs bija stādījies priekša kā dzīvokļa īrnieks, taču tas nelika tiesu izpildītājam apturēt sprieduma izpildes procesu vai citādi pārskatīt situāciju un nepieciešamās darbības. Turklāt policija bija informējusi tiesu izpildītāju par kriminālprocesu, kas tika uzsākts, pamatojoties uz iesniedzēja sūdzību par iespējamu patvarību un mājokļa neaizskaramības pārkāpumu. Tiesa norādīja, ka šī lieta būtu nošķirama no lietām, kurās personas tiek izliktas no mājokļa ar tiesas lēmumu, jo šajā lietā tiesas lēmums par ieviešanu nekustamā īpašuma valdījumā bija attiecināms uz veco un jauno dzīvokļa īpašnieku, nevērtējot iesniedzēja tiesības uzturēties minētajā dzīvoklī. Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzējs varēja mēģināt atjaunot tiesības uzturēties dzīvoklī, vērstoties ar prasību pret dzīvokļa īpašnieku tiesā. Proti, Tiesa secināja, ka šāds tiesību aizsardzības līdzeklis nebija piemērots, jo uzlika nesamērīgi lielu slogu īrniekam, kurš pēc sava mājokļa pamešanas piespiedu kārtā būtu spiests vēl turpināt aizstāvēt savas tiesības tiesā. Tiesa atkārtoti norādīja, ka šajā lietā jautājums nebija par to, vai iesniedzējam bija tiesības uzturēties šajā dzīvoklī; šajā lietā strīds bija par to, ka iesniedzējs bija izliktas, pirms tam tiesā neizšķīrot jautājumu, vai iesniedzējam bija tiesības uzturēties dzīvoklī. Tiesa atzīmēja, ka šāda situācija bija pretrunā nacionālajiem tiesību aktiem, vienlaikus konstatējot, ka nacionālie tiesību akti sniedza dažas procesuālās garantijas, piemēram, nacionālo tiesību aktu normas pieprasīja, ka ieviešanas nekustamā īpašuma valdījumā procesa laikā piedalījās policijas pārstāvis, lai nepieļautu patvaļu. Tomēr šajā lietā šīs procesuālās garantijas bija neefektīvas, jo valsts iestādes nespēja tās ievērot. Tiesa secināja, ka iesniedzēja izlikšanai no dzīvokļa nebija tiesiska pamata, un nacionālajos tiesību aktos pastāvošās procesuālās garantijas nespēja novērst patvaļīgo iejaukšanos iesniedzēja tiesībās. Līdz ar to Tiesa konstatēja Konvencijas 8.panta pārkāpumu.

Atsaucoties uz iepriekš konstatēto Konvencijas 8.panta pārkāpumu un apsvērumu, ka Konvencijas 13.panta piemērojamība ir pakārtota pirmšķietami pamatotai sūdzībai par kādu citu Konvencijā garantēto tiesību pārkāpumu, Tiesa atzina, ka iesniedzēja sūdzība par Konvencijas 13.panta iespējamu pārkāpumu ir pieņemama izskatīšanai pēc būtības.

Izskatot šo iesniedzēja sūdzību pēc būtības, Tiesa, pirmkārt, norādīja, ka saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem iesniedzējam nebija tiesību iesniegt sūdzību par tiesu

izpildītāja rīcību, jo viņš attiecīgajā sprieduma izpildes procesā nebija ne piedzinējs, ne parādnieks, kam Civilprocesa likums paredzēja tiesības iesniegt šādas sūdzības. Tādējādi iesniedzējam bija liegta iespēja iesniegt sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību un savlaicīgi pārbaudīt tiesu izpildītāja rīcības tiesiskumu, kur labvēlīga iznākuma gadījumā, iesniedzējs, iespējams, spētu atjaunot tiesības uzturēties dzīvoklī. Savukārt citi civiltiesiskie tiesību aizsardzības līdzekļi Konvencijas 8.pantā garantēto tiesību aizsardzībai iesniedzējam nebija pieejami.

Otrkārt, Tiesa norādīja, ka kriminālprocesa ietvaros tika pārbaudīts, vai saistībā ar dzīvokļa īpašnieka un tiesu izpildītāja rīcību bija pārkāptas iesniedzēja tiesības uz mājokļa neaizskaramību. Tomēr Tiesa atzina, ka izmeklēšana bija ierobežota un nesniedza efektīvu aizsardzību situācijā, kad bija strīds par iespējamām lietošanas (īres) tiesībām. Proti, izmeklēšanas laikā tika vērtēta tikai personas ievēšanas nekustamā īpašuma valdījumā procesa likumība, nevērtējot pret iesniedzēju vērsto darbību tiesiskumu. Tāpat pret iesniedzēju tikai izmantots fakts, ka viņu izlika no dzīvokļa tā īpašnieks, secinot, ka laikā, kad tiesu izpildītājs ieveda jauno īpašnieku valdījumā, iesniedzējs vairs neizmantoja dzīvokli kā savu mājokli. Visbeidzot Tiesa ņēma vērā Tiesībsarga secinājumus par kriminālprocesa ierobežoto efektivitāti iesniedzēja gadījumam līdzīgās situācijās. Ņemot vērā minēto, Tiesa atzina, ka iesniedzējam nebija pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi saistībā ar viņa sūdzību par tiesību uz mājokļa neaizskaramību iespējamu pārkāpumu, tādējādi konstatējot Konvencijas 13.panta kopsakarā ar Konvencijas 8.pantu pārkāpumu.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzējs lūdza Tiesu viņam piešķirt zaudējumu atlīdzību 8 761,40 eiro apmērā, kaitējuma kompensāciju 100 000 eiro apmērā, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 13 573,54 eiro apmērā. Tiesa iesniedzēja prasību apmierināja daļēji, piešķirot iesniedzējam kaitējuma kompensāciju 8 000 eiro apmērā un atlīdzinājumu par tiesāšanās izdevumiem 5 316,47 eiro apmērā.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2023.gada 30.janvārī, Tiesas tiesnešu panelim noraidot valdības lūgumu lietu izskatīt Tiesas Lielajā palātā.

8. Lietā *Lapsa pret Latviju*⁷ savā 2019.gada 22.oktobra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 2.pantu (tiesības uz dzīvību), iesniedzēja apgalvoja, ka nacionālā līmenī netika nodrošināta viņas jaundzimušā bērna nāves apstākļu efektīva izmeklēšana. Iesniedzēja uzskatīja, ka viņas tiesību pārkāpumu radīja fakts, ka nacionālā līmenī neviena persona netika saukta pie atbildības, jo kriminālprocesu izbeidza ar prokurora atteikšanos no apsūdzības, turklāt, iesniedzējas ieskatā, krimināllietu iztiesāja nesamērīgi ilgi.

Pieņemamības stadija:

Vispirms valdība izvirzīja argumentu, ka sūdzība nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzēja nebija izsmēlusi viņai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus un atsaucās uz četriem iespējamiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, ko iesniedzēja varēja izmantot pirms vēršanās ar sūdzību Tiesā. Pirmkārt, iesniedzēja nebija lūgusi kompensāciju par ieilgušo kriminālprocesu saskaņā ar Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumu. Otrkārt, pirms

⁷ *Lapsa pret Latviju* (iesniegums Nr.57444/19), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 20.oktobra spriedums.

Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma spēkā stāšanās, iesniedzēja varēja vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību pret valsti par kaitējuma par ieilgušo kriminālprocesu atlīdzināšanu saskaņā ar Satversmes 92.pantu un Civillikuma 1635.pantu. Treškārt, iesniedzēja varēja vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību pret slimnīcu vai tās ārstiem par kaitējuma atlīdzināšanu saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu. Ceturtkārt, iesniedzēja nebija izmantojusi iespēju vērsties Satversmes tiesā, ņemot vērā iesniedzējas nacionālā tiesvedības procesā izvirzītos iebildumus, ka Kriminālprocesa likuma normas pārkāpa viņas tiesības.

Tiesa noraidīja valdības izvirzītos argumentus, ka iesniedzēja nebija izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Attiecībā uz pirmo un otro valdības minēto tiesību aizsardzības līdzekli par iespēju vērsties ar prasību pret valsti par ieilgušo kriminālprocesu Tiesa secināja, ka šie tiesību aizsardzības līdzekļi nebija efektīvi, jo attiecās tikai uz daļu no iesniedzējas sūdzības Tiesā – procesa ilgumu. Savukārt attiecībā uz iesniedzējas iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā pret slimnīcu vai tās ārstiem saskaņā Civillikuma 1635.pantu par kaitējuma atlīdzināšanu Tiesa, atsaucoties uz tās secinājumiem lietā *Dumpe pret Latviju*,⁸ norādīja, ka šis tiesību aizsardzības līdzeklis kopumā ir efektīvs, bet iesniedzējas gadījumā pēc pēdējā nolēmuma krimināllietā tas viņai vairs nebija pieejams, jo bija iestājies noilgums, lai sauktu ārstus pie civiltiesiskās atbildības. Tāpat Tiesa noraidīja valdības argumentu, ka iesniedzēja varēja vērsties konstitucionālajā tiesā par Kriminālprocesa likuma normu satversmību, norādot, ka iesniedzējas sūdzības Tiesā pamatā ir nacionālo normatīvo aktu interpretācija un piemērošana, nevis normu konstitucionalitāte, tāpēc šis tiesību aizsardzības līdzeklis nebūtu efektīvs, jo Satversmes tiesa neizskata personu sūdzības par tiesību normu piemērošanas rezultātā, iespējams, pieļautiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

Otrkārt, valdība izvirzīja argumentu, ka iesniedzējas sūdzība nebija pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzēja savu sūdzību Tiesā bija iesniegusi pēc Konvencijas 35.panta 1.punktā noteiktā sešu mēnešu termiņa iztecēšanas. Proti, valdība argumentēja, ka iesniedzējai vajadzēja iesniegt sūdzību sešu mēnešu laikā no Augstākās tiesas pieņemtā lēmuma, kurā Augstākā tiesa konstatēja, ka kriminālprocesa atjaunošana bija prettiesiska. Tādejādi, ņemot vērā šī nolēmuma saturu, pēc tā spēkā stāšanās iesniedzējai nebija izredžu noskaidrot, vai slimnīcas ārsti bija saucami pie kriminālatbildības, lai gan tas nebija pēdējais nacionālās tiesas nolēmums šajā kriminālprocesā. Tomēr Tiesa noraidīja šo valdības argumentu, norādot, ka Augstākās tiesas nolēmums nebija uzskatāms par galīgo lēmumu kriminālprocesā par ārstniecības personāla iespējamo nolaidību, jo lietu nodeva atkārtotai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Turklāt ar šo nolēmumu netika noteikts atstāt spēkā pirmās instances tiesas lēmumu, ar kuru tika izbeigts kriminālprocess šajā lietā. Līdz ar to Tiesa iesniedzējas sūdzību izskatīja pēc būtības.

⁸ *Dumpe pret Latviju* (iesniegums Nr.71506/13) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018.gada 16.oktobra lēmums.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzējas sūdzības būtībai, Tiesa, atsaucoties uz tās judikatūru, atgādināja, ka no Konvencijas 2.panta procesuālā aspekta veselības aprūpes kontekstā valstij izriet pienākums izveidot efektīvu un neatkarīgu tiesu sistēmu, lai varētu noteikt medicīniskās iestādes pacientu nāves cēloni un, ja nepieciešams, saukt vainīgās personas pie atbildības. Tiesa norādīja, ka Latvijā bija pieejams gan civiltiesiskais, gan krimināltiesiskais tiesību aizsardzības līdzeklis, lai vērtētu iespējamu ārstu nolaidību un vainīgās personas sauktu pie atbildības. Tāpat Tiesa, atsaucoties uz tās judikatūru, norādīja, ka lietas materiālos nekas neliecināja par tīšu iesniedzēja bērna nonāvēšanu, tāpēc krimināltiesiskais tiesību aizsardzības līdzeklis nebija obligāts šajā lietā un būtu pieticis arī ar civiltiesisko tiesību aizsardzības līdzekli.

Tiesa konstatēja, ka izskatāmajā lietā iesniedzēja nebija apgalvojusi, ka nacionālās iestādes un tiesas nebūtu bijušas neatkarīgas un nespētu nodrošināt taisnīgu lietas izskatīšanu, tāpēc tā vērtēja, vai kriminālprocess iesniedzējas gadījumā bija efektīvs. Proti, vai tas bija veikts rūpīgi un ātri un vai tas tika pabeigts saprātīgā termiņā. Tiesa norādīja, ka gan izmeklēšanas, gan lietas iztiesāšanas laikā amatpersonas veica vairākas ekspertīzes, lai noskaidrotu jaundzimušā nāves cēloņus, tomēr vairumā ekspertu atzinumu tika konstatēti trūkumi. Tiesa arī konstatēja, ka kriminālprocesa kopējais ilgums bija vairāk nekā 10 gadi, ko nevar uzskatīt par saprātīgu termiņu. Lai gan Tiesa piekrita valdības argumentam, ka lieta bija sarežģīta, tomēr Tiesa uzskatīja, ka šo lietu vajadzēja skatīt prioritārā kārtībā, jo tā skāra nopietnus jautājumus par iespējamu medicīnas personāla nolaidību, kā rezultātā iestājās jaundzimušā nāve. Tiesa uzskatīja, ka pretēji valdības apgalvojumam, lietas materiāli neliecināja, ka tik ilgstoša tiesvedība būtu pamatojama ar lietas apstākļiem, turklāt iesniedzēja nebija izraisījusi lietas kavēšanos. Tiesa īpaši atzīmēja apstākli, ka kriminālprocesa ilgums šajā lietā liedza iesniedzējai iespēju īstenot savas tiesības vērsties tiesā ar civilprasību pret ārstniecības personālu, jo pēc pēdējā nolēmuma krimināllietā bija iestājies noilgums šādas prasības celšanai. Proti, ja krimināllietā būtu izbeigta, kad prokurors atteicās no apsūdzības, iesniedzējai vēl būtu bijusi iespēja vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar kompensācijas prasību pret ārstiem. Līdz ar to Tiesa secināja, ka iesniedzējas gadījumā nacionālā tiesību sistēma nespēja sniegt savlaicīgu un atbilstošu iesniedzējas tiesību aizsardzību, un konstatēja Konvencijas 2.panta procesuālā aspekta pārkāpumu.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēja lūdza piespriest viņai kaitējuma kompensāciju 760 000 eiro apmērā, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 24 480,76 eiro apmērā. Tiesa iesniedzējas prasību apmierināja daļēji, piešķirot iesniedzējai kaitējuma kompensāciju 10 000 eiro apmērā un kompensējot tiesāšanās izdevumus 9 200 eiro apmērā.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2022.gada 20.oktobrī.

9. Lietā *Tučs pret Latviju*⁹ savā 2015.gada 20.jūnija iesniegumā Tiesai, atsaucoties Konvencijas 6.panta 1.punktu, 11.pantu un 11.pantu kopsakarā ar 14.pantu, iesniedzējs apgalvoja, ka Latvijas tiesas, izskatot viņa pieteikumu par darba tiesisko attiecību atjaunošanu, esot nonākušas pie nepamatota secinājuma, ka viņa iepriekšējais darba devējs

⁹ *Tučs pret Latviju* (iesniegums Nr.31876/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 20.oktobra spriedums.

likvidēts, un tāpēc darba līgums uzteikts pamatoti un tiesiski. Iesniedzēja ieskatā, nacionālās tiesas nebija pietiekami izvērtējušas viņa izvirzītos argumentus, ka uzņēmums, kas viņu nodarbināja, patiesībā īstenojis uzņēmuma pāreju, tādējādi prettiesiski viņu kā arodbiedrības biedru atbrīvojot no darba, pamatojoties uz darba devēja likvidāciju. Iesniedzējs uzskatīja, ka tādējādi viņa bijušais darba devējs apgājis Darba likuma normas. Turklāt iesniedzējs uzskatīja, ka nacionālās tiesas viņa lietā esot nonākušas pie secinājumiem, kas bija pretēji iesniedzēja bijušās kolēģes lietā izdarītajiem secinājumiem ļoti līdzīgos apstākļos, kas, viņa ieskatā, norādīja uz Konvencijas 6.panta 1.punkta iespējamu pārkāpumu.

Pieņemamības stadija:

Valdība argumentēja, ka sūdzība par iespējamiem Konvencijas pārkāpumiem nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzējs šajā lietā būtībā vēlējis, lai Tiesa konstatētu viņa tiesības uz lietas labvēlīgu iznākumu, ko Konvencija negarantē. Tiesa uzsvēra, ka izskatāmajā lietā centrālais jautājums bija nacionālo tiesu rīcība, izvērtējot iesniedzēja pieteikumā ietvertos argumentus – iespējamo diskrimināciju, pamatojoties uz iesniedzēja piederību arodbiedrībai, tādējādi, iespējams, apejot nacionālo regulējumu viņa kā arodbiedrības biedra aizsardzībai –, tādēļ nevar secināt, ka iesniedzējs būtu vērsies Tiesā ar sūdzību, ka viņam nebūtu bijusi nodrošināta tiesība saņemt labvēlīgu iznākumu nacionālā tiesvedībā. Tāpat Tiesa secināja, ka, ņemot vērā Tiesas līdzšinējo judikatūru, valdība nebija izvirzījusi argumentu, ka iesniedzēja sūdzība neietilptu Konvencijas 6.panta “civilo” tiesību tvērumā. Secinot, ka iesniedzēja sūdzība nebūtu noraidāma arī citu iemeslu dēļ, Tiesa pievērsās iesniedzēja sūdzības būtībai.

Izskatīšana pēc būtības:

Pievēršoties iesniedzēja sūdzības par Konvencijas 6.panta iespējamu pārkāpumu būtībai, Tiesa atsaucās uz savu labi iedibināto judikatūru par nacionālo tiesu pienākumu pamatot savus nolēmumus un norādīja, ka izskatāmajā lietā nacionālajā līmenī iesniedzēja galvenie argumenti tiesvedībā bija, ka notikusi uzņēmuma pāreja un viņa iepriekšējā darbavieta faktiski bija pārtraukusi saimniecisko darbību, attiecīgi viņu un viņa bijušo kolēģi nodarbinot otrajam uzņēmumam (pārņēmējs), kā rezultātā viņa atbrīvošana, pamatojoties uz uzņēmuma likvidāciju, neesot bijusi pamatota un tiesiska. Iesniedzējs nacionālajā līmenī apgalvoja, ka viņš esot diskriminēts viņa piederības pie arodbiedrības dēļ. Izskatot iesniedzēja prasības pieteikumu, nacionālās tiesas bija konstatējušas, ka iesniedzējs tika nodarbināts pirmajā uzņēmumā un, ņemot vērā tā likvidācijas procesu, iesniedzēja atbrīvošana no darba tiesiskajām attiecībām ir bijusi pamatota. Tiesa norādīja, ka šāds nacionālo tiesu secinājums bija pamatots ar to, ka starp iesniedzēju un pirmo uzņēmumu bija noslēgts darba līgums, kas netika apstrīdēts un bija izpildīts, iesniedzējam saņemot par to pilnu atalgojumu, tāpat uzsverot, ka šī iemesla dēļ iesniedzēju nevarēja nodarbināt otrs uzņēmums. Tomēr Tiesa secināja, ka šāda analīze nebija pietiekama, jo nacionālās tiesas nebija pienācīgi ņēmušas vērā iesniedzēja argumentus. Lai gan nacionālās tiesas bija konstatējušas, ka abus uzņēmumus vadīja vienas un tās pašas personas, tie darbojās vienā jomā, bija reģistrēti vienā vietā, sadarbojās klientu pasūtījumu izpildē, nosūtot darbiniekiem uzdevumus no viena servera, kā arī reģistrēja darbinieku paveikto vienā un tajā pašā sistēmā, tiesas nebija vērtējušas iesniedzēja apgalvojumu, ka atšķirības starp pirmo un otro uzņēmumu bija radītas mākslīgi, tādējādi ļaujot radīt atšķirīgu attieksmi pret darbiniekiem, balstoties uz to piederības pie arodbiedrībām, kā arī pieļaujot to, ka uzņēmumi ir apgājuši nacionālo regulējumu arodbiedrību biedru aizsardzībai. Tāpat Tiesa norādīja, ka nacionālo tiesu pamatojums attiecībā uz to, vai pret iesniedzēju bija notikusi

diskriminācija, aprobežojās ar secinājumu, ka otrais uzņēmums nav iesniedzēja darba devējs, tāpēc nevarēja notikt diskriminācija. Nacionālās tiesas atsevišķi nevērtēja, vai vienīgo divu darbinieku, kas piederēja pie arodbiedrībām, nenodošana otrajam uzņēmumam varētu būt radījusi nepamatotu atšķirīgu attieksmi. Tiesa uzskatīja, ka nacionālās tiesas nebija pietiekami izvērtējušas iesniedzēja izvirzītos argumentus, lai gan tie bija būtiski iesniedzēja lietas iznākumam. Savukārt, apskatot valdības izvirzīto argumentu, ka atšķirīgais rezultāts iesniedzēja un viņa bijušās kolēģes lietā faktiski bija balstīts apstākļi, ka abās lietās bija iesniegti dažādi pierādījumi, Tiesa secināja, ka tas nebija izšķiroši. Tiesa uzsvēra, ka iesniedzēja sūdzība nebija saistīta ar nacionālo tiesu vērtējumu par iesniedzēja lietā iesniegtajiem pierādījumiem vai nepamatotiem secinājumiem attiecībā uz kādiem pierādījumiem, bet gan to, ka tiesas nebija pietiekami izvērtējušas viņa argumentus. Turklāt valdība bija atzinusi, ka iesniedzēja un viņa bijušās kolēģes lietā prasības pieteikumi un tiesu nolēmumi pirmajās divās tiesu instancēs ir bijuši ļoti līdzīgi. Tiesa uzsvēra, ka iesniedzēja bijušās kolēģes lietā, to atkārtoti nododot apelācijas instancei, Augstākā tiesa secināja, ka apelācijas instances tiesa nebija pietiekami ņēmusi vērā viņas apsvērumus un izvērtējusi būtiskus lietas apstākļus, kas būtu attiecināmi arī uz iesniedzēja lietu, nevis lietā iesniegtos pierādījumus, tāpēc Tiesa secināja, ka Augstākās tiesas kritika par apelācijas instances tiesas nepietiekamo vērtējumu iesniedzēja bijušās kolēģes lietā varētu būt attiecināma arī uz iesniedzēja lietu.

Ņemot vērā minēto, Tiesa uzsvēra, ka izskatāmās lietas pamatā esošie jautājumi bija tādi, kam nacionālajām tiesām bija jāpievērš īpaša uzmanība, tāpēc izskatāmajā lietā sniegtais nacionālo tiesu vērtējums par iesniedzēja argumentiem nebija pietiekams. Līdz ar to Tiesa secināja, ka ir noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums. Taču, ievērojot Tiesas secinājumus attiecībā uz Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumu, tā neuzskatīja par nepieciešamu izskatīt iesniedzēja sūdzības par iespējamu Konvencijas 11.panta atsevišķi un kopsakarā ar Konvencijas 14.pantu pārkāpumu.

Piešķirtā kompensācija:

Tiesa secināja, ka iesniedzēja pieprasītā kompensācija 18 293,52 eiro apmērā par zaudējumiem, 15 000 eiro apmērā par kaitējumu un 3 000 eiro apmērā par tiesāšanās izdevumiem nav pamatota, jo nesaskatīja tiešu cēloņsakarību starp iesniedzēja Konvencijas 6.pantā garantēto tiesību pārkāpumu un pieprasīto kompensāciju. Pamatojoties uz tās līdzšinējo judikatūru, Tiesa iesniedzējam piešķīra kompensāciju 6 000 eiro apmērā par nemantisko kaitējumu, kā arī 1 000 eiro par tiesāšanās izdevumiem.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Spriedums stājās spēkā 2022.gada 20.oktobrī.

10. Lietā *Rimšēvičs pret Latviju*¹⁰ savā 2018.gada 28.novembra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 5.panta 1.punktu (aizturēšanas pamatojums), 5.panta 3.punktu (aizturētās personas nodošana tiesai vai citai amatpersonai) un 5.panta 4.punktu (tiesas kontrole pār aizturēšanas tiesiskumu), iesniedzējs sūdzējās, ka viņa aizturēšana 2018.gada 17.februārī uz aizdomu pamata par kukuļņemšanu bijusi nepamatota, ka viņš nekavējoties pēc aizturēšanas netika nodots tiesā un viņam nebija pieejama procedūra, lai vēlāk tiesas ceļā apstrīdētu viņa aizturēšanas pamatotību un tiesiskumu.

¹⁰ *Rimšēvičs pret Latviju* (iesniegums Nr.56425/18), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 10.novembra spriedums.

Pieņemamības stadija:

Šajā lietā valdība bija izvirzījusi vairākus argumentus, kādēļ iesniedzēja sūdzības par iespējamiem Konvencijas 5.panta 3.punkta un 5.panta 4.punkta pārkāpumiem būtu noraidāmas.

Pirmkārt, attiecībā uz iesniedzēja sūdzību par iespējamu Konvencijas 5.panta 4.punkta pārkāpumu pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa noraidīja valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzējs nebija izsmēlis viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, vēršoties ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā. Atsaucoties uz tās līdzšinējo judikatūru, Tiesa atzīmēja, ka Satversmes tiesa var izvērtēt tiesību normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām, taču tā nevar novērst iespējamus likuma robus. Tāpat Tiesa iepriekš bija atzinusi, ka Satversmes tiesa nav efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis sūdzībās par Konvencijas 5.panta 4.punkta iespējamu pārkāpumu, jo Satversmes tiesai nav tiesību atbrīvot aizturētās personas.

Savukārt vērtējot valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzēja sūdzība par iespējamu Konvencijas 5.panta 4.punkta pārkāpumu būtu noraidāma, jo iesniedzējs nebija ievērojis Konvencijā noteikto sešu mēnešu termiņu pēc galīgā lēmuma pieņemšanas sūdzības iesniegšanai, Tiesa vispirms pārbaudīja, vai iesniedzēja izsmeltie tiesību aizsardzības līdzekļi bija efektīvi. Tiesa konstatēja, ka iesniedzējs izmantoja Kriminālprocesa likuma 337.pantā paredzēto vispārējo sūdzības kārtību, iesniedzot sūdzību par izmeklēšanas iestādes darbībām uzraugošajam prokuroram un amatā augstākiem prokuroriem. Lai gan saskaņā ar Kriminālprocesa likumu prokuroriem ir tiesības izskatīt šādas sūdzības, prokuratūras uzraudzība nav uzskatāma par “tiesas” veiktu aizturēšanas kontroli Konvencijas 5.panta 4.punkta izpratnē. Tiesas ieskatā, prokuratūras uzraudzība nebija efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis sūdzībām par tiesas kontroles neesamību, un tādēļ lietā pieņemto galīgo prokurora lēmumu nevar ņemt vērā sešu mēnešu termiņa aprēķināšanai. Rezultātā Tiesa secināja, ka iesniedzējam nebija pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi un sešu mēnešu termiņš bija aprēķināms no viņa atbrīvošanas brīža, proti, 2018.gada 19.februāra. Tā kā iesniedzējs sūdzību Tiesā iesniedza 2018.gada 28.novembrī, Konvencijā noteiktais termiņš nebija ievērots, un Tiesa šo iesniedzēja sūdzību atzina par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības saskaņā ar Konvencijas 35.panta 1. un 4.punktu.

Attiecībā uz sūdzības par iespējamu Konvencijas 5.panta 3.punktu pārkāpumu pieņemamību izskatīšanai pēc būtības Tiesa atzīmēja, ka gadījumos, kad aizturētās personas tiek atbrīvotas, viņas nav nepieciešams nekavējoties nogādāt tiesā. Apstākļi, ka personai netiek celta apsūdzība vai viņa netiek tiesāta, pats par sevi nerada Konvencijas 5.panta 3.punkta pārkāpumu. Tāpat Konvencijas pārkāpumu nerada situācijas, kurās aizturētās personas tiek atbrīvotas vēl pirms kļūst iespējama šo personu nogādāšana tiesā. Šajā lietā Tiesa konstatēja, ka iesniedzējs bija aizturēts apmēram 46 stundas un šis laika posms nepārsniedza ar likumu atļauto 48 stundu termiņu personas aizturēšanai bez tiesas lēmuma. Tiesa uzskatīja, ka iesniedzēja aizturēšana atbilda gan Konvencijas 5.panta 3.punktā noteiktajām prasībām, gan arī Tiesas judikatūrai. Līdz ar to Tiesa šo iesniedzēja sūdzību noraidīja kā acīmredzami nepamatotu.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzēja sūdzību par iespējamu Konvencijas 5.panta 1.panta pārkāpumu, Tiesa atsaucās uz tās judikatūrā nostiprinātajiem vispārējiem principiem. Proti, lai personas aizturēšana atbilstu Konvencijas 5.panta 1.punkta prasībām: a) ir jābūt pamatotām aizdomām, ka persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu; b) aizturēšanas mērķim ir jābūt nogādāt personu kompetentajā iestādē, kas ir jāvērtē neatkarīgi no tā, vai šis mērķis ir sasniegts; c) aizturēšanai ir jābūt tiesiskai un jāatbilst nacionālajos tiesību aktos noteiktajai kārtībai. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka personas brīvību nedrīkst ierobežot patvaļīgi. Proti, personas aizturēšana būs veikta patvaļīgi, ja, neraugoties uz pirmšķietamu aizturēšanas atbilstību nacionālajiem normatīvajiem aktiem, atbildīgā iestāde rīkojusies ļaunā ticībā, maldinoši vai nav mēģinājusi pareizi piemērot attiecīgos normatīvos aktus. Tāpat Tiesa secināja, ka papildus jau minētajām prasībām, aizturēšanai ir jābūt nepieciešamai konkrētajos apstākļos.

Piemērojot šos principus izskatāmajā lietā, attiecībā uz pirmo kritēriju Tiesa secināja, ka iesniedzējs tika turēts aizdomās par kukuļņemšanu. Tiesa atzīmēja, ka, aizturot iesniedzēju un klātesot viņa aizstāvim, amatpersonas nekavējoties sagatavoja aizturēšanas protokolu, nopratināja viņu un veica vairākas izmeklēšanas darbības, kurās piedalījās arī iesniedzējs. Vērtējot pret iesniedzēju vērsto aizdomu pamatotību, Tiesa atzīmēja, ka tās balstījās uz divu personu iesniegumiem, kas saturēja apgalvojumus par iespējamiem koruptīviem darījumiem. Šie apgalvojumi bija pietiekami nopietni un norādīja uz konkrētām personām, līdz ar to izmeklēšanas iestādei bija nekavējoties jāuzsāk to pārbaude. Savukārt apstāklis, ka šie iesniegumi attiecās uz notikumiem 2013.-2014.gadā, pats par sevi nekādā veidā neietekmēja aizdomu pamatotību. Tiesa secināja, ka uz aizturēšanas brīdi savāktie pierādījumi bija pietiekami, lai rastos pamotas aizdomas, ka konkrētas personas varētu būt izdarījušas noziedzīgu nodarījumu. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka, lai veiktu personas aizturēšanu atbilstoši Konvencijas 5.panta 1.punkta c) apakšpunktam, pierādījumiem nav jābūt tādiem, lai pret personu varētu izvīzīt apsūdzības, nododot personu kriminālvajāšanai. Proti, noteiktās prasības attiecībā uz pierādījumiem aizturēšanas pamatošanai ir zemākas. Pievēršoties otrajam kritērijam, Tiesa atzīmēja, ka, lai gan iesniedzēju nenogādāja pie tiesneša, viņš tika atbrīvots pirms Kriminālprocesa likumā atļautā 48 stundu aizturēšanas termiņa iestāšanās – pēc tam, kad izmeklēšanas iestāde bija secinājusi, ka iesniedzēja aizturēšana vairs nebija nepieciešama. Līdz ar to Tiesa secināja, ka iesniedzējs tika aizturēts, lai veicinātu izmeklēšanu un sasniegtu tās mērķus, proti, lai pēc viņa nogādāšanas izmeklēšanas iestādē varētu vai nu apstiprināt vai kļūdot pret viņu esošās aizdomas. Vērtējot iesniedzēja aizturēšanas tiesiskumu un atbilstību nacionālajos tiesību aktos noteiktajai kārtībai jeb trešo kritēriju, Tiesa uzskatīja, ka šajā lietā bija ievēroti visi Kriminālprocesa likumā paredzētie personas aizturēšanas pamati un noteikumi. Tiesa arī atzīmēja, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma normām personas aizturēšanai nebija nepieciešams tiesneša lēmums.

Atbildot uz iesniedzēja apgalvojumu, ka viņa aizturēšana pārkāpa Eiropas Centrālās bankas (ECB) Ģenerālpadomes locekļa procesuālo imunitāti, Tiesa atsaucās uz Eiropas Savienības tiesas 2021.gada 30.novembra spriedumu lietā C-3/20 par Rīgas rajona tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar iesniedzēja kā ECB Ģenerālpadomes locekļa iespējamo imunitāti pret tiesvedību, un atzīmēja, ka tai nav pamata apšaubīt izmeklēšanas iestādes izdarītos secinājumus, ka izmeklējamais noziedzīgais nodarījums nebija saistīts ar Eiropas Centrālās bankas Ģenerālpadomes locekļa pilnvaru izpildi.

Visbeidzot Tiesa noraidīja iesniedzēja apgalvojumus, ka viņa aizturēšana esot bijusi patvaļīga un nav bijusi nepieciešama. Attiecībā uz iesniedzēja apgalvoto, ka kriminālprocesuālie līdzekļi ir tikuši izmantoti politisku mērķu sasniegšanai, Tiesa, ņemot vērā šīs sūdzības tvērumu, uzskatīja, ka tās rīcībā esošie materiāli šādus apgalvojumus neapstiprina. Tiesa atzīmēja, ka iesniedzējs tika atbrīvots pirms likumā atļautā maksimālā 48 stundu aizturēšanas termiņa un lūgums viņu atbrīvot pret drošības naudu tika apstiprināts nekavējoties. Turklāt nekas no lietā esošajiem materiāliem neliecināja, ka iesniedzējs tika aizturēts nolūkā izdarīt pret viņu kādu spiedienu. Savukārt attiecībā uz iesniedzēja apgalvoto, ka viņa aizturēšana bija ieilgusi, jo pēdējās 30 stundas ar viņu netika veiktas izmeklēšanas darbības, Tiesa uzskatīja, ka šis apstāklis automātiski nepadara viņa aizturēšanu par patvaļīgu. Tiesa atzīmēja, ka šajā laikā aktīvi turpinājās dažādas izmeklēšanas darbības, pierādījumu iegūšana un apstrāde, kas bija izšķiroša un nepieciešama, ņemot vērā izmeklēšanas agrīno stadiju.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa secināja, ka kriminālprocesā pret iesniedzēju pastāvošās aizdomas bija pamatotas, iesniedzēja aizturēšana bija tiesiska un Konvencijas 5.panta 1.punkts nebija pārkāpts.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Spriedums stājās spēkā 2023.gada 10.februārī, Tiesas tiesnešu panelim noraidot iesniedzēja lūgumu lietu nodot izskatīšanai Tiesas Lielajā palātā.

II.2.LĒMUMI¹¹

11. Lietās *Krasovickis pret Latviju* un *Kargins pret Latviju*¹² savos 2016.gada 4.aprīļa un 2016.gada 7.aprīļa iesniegumos Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 1.Protokola 1.pantu, iesniedzēji sūdzējās par to, ka kopš brīža, kad stājās spēkā norma par procentu maksājumu apturēšanu no komercsabiedrības, kas nonākusi finansiālās grūtībās un saņem valsts atbalstu (Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.panta pirmā daļa), viņiem esot bijusi pārtraukta procentu maksājumu izmaksa, kas viņiem esot pienākusies saskaņā ar 2007.gadā ar AS “Parex banka” noslēgtu termiņdepozīta līgumu. Tāpat, atsaucoties uz Konvencijas 1.Protokola 1.pantu kopsakarā ar Konvencijas 14.pantu, iesniedzēji sūdzējās, ka attiecībā uz viņiem esot pieļauta atšķirīga attieksme salīdzinājumā ar kreditoriem, kuru aktīvi tika nodoti AS “Citadele banka” pēc AS “Parex banka” reorganizācijas, jo AS “Citadele banka” kreditori arī pēc iepriekš minētās normas spēkā stāšanās saņēma viņiem pienākošos procentu maksājumus.

Pievēršoties iesniedzēju sūdzībām par Konvencijas 1.Protokola 1.panta iespējamu pārkāpumu, Tiesa vispirms secināja, ka norma, saskaņā ar kuru iesniedzēji nevar saņemt procentu maksājumus, ir radījusi iejaušanos iesniedzēju tiesībās uz īpašumu. Vienlaikus Tiesa pievienojās Satversmes tiesas 2015.gada 13.oktobra spriedumā lietā Nr.2014-36-01 paustajiem secinājumiem, ka šī iejaušanās ir notikusi saskaņā ar likumu un tai ir bijis leģitīms mērķis – sabiedrības interešu aizsardzība (citu personu tiesību aizsardzība). Lietā Nr.2014-36-01 Satversmes tiesa, izskatot pēc iesniedzēju konstitucionālajām sūdzībām

¹¹ Atšķirībā no Tiesas spriedumiem, kuru pasludināšanas datums, nevis pieņemšanas datums, ir noteicošais, Tiesas lēmumi Tiesas tiešsaistes vietnē HUDOC tiek kārtoti pēc to pieņemšanas datuma, lai gan faktiski lēmumi tiek pasludināti aptuveni trīs līdz četras nedēļas vēlāk. Tādēļ šajā pielikumā ir norādīti gan lēmumu pieņemšanas, gan pasludināšanas datumi.

¹² *Krasovickis un Kargins pret Latviju* (iesniegumi Nr.19534/16 un 19653/16), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 3.februāra lēmums, pasludināts 2022.gada 3.martā.

ierosinātu lietu, secināja, ka Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.panta pirmā daļa atbilst Satversmes 105.pantam.

Attiecībā uz iejaukšanās samērīgumu Tiesa norādīja, ka iesniedzēju sūdzību vērtēšanā ir jāņem vērā viņu lietas pamatā esošie īpašie faktiskie apstākļi, proti, iesniedzēju sūdzības bija saistītas ar pasākumiem, kas īstenoti, lai glābtu stratēģiski svarīgu banku, kurai pēc 2008.gada ekonomiskās krīzes būtu varējusi iestāties maksātnespēja, ja valsts nebūtu rīkojusies, lai šādu situāciju novērstu. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka iesniedzēji bija cieši saistīti ar šo banku. Tiesa skaidroja, ka iesniedzēji nebija parasti bankas klienti – viens no iesniedzējiem un otrā iesniedzēja tēvs bija bankas vairākuma akcionāri. Tiesa atzīmēja, ka Konvencijas dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz tik jūtīgu ekonomikas jomu kā banku sistēmas stabilitāte, un norādīja, ka situācijā, kad valsts saskaras ar tāda mēroga izaicinājumiem, kam ir būtiska ekonomiska, sociāla un politiska rakstura ietekme, valsts iestādes ir labākā situācijā nekā starptautiska tiesa, lai izvēlētos piemērotākos līdzekļus taisnīguma sasniegšanai. Respektīvi, šādās situācijās Tiesa primāri paļausies uz nacionālo iestāžu vērtējumu par sabiedrības un indivīda interešu līdzsvarošanu, ja vien tas nebūs acīmredzami nepamatots. Šajā kontekstā Tiesa secināja, ka Satversmes tiesa ir visaptveroši izvērtējusi iejaukšanās iesniedzēju tiesībās uz īpašumu samērīgumu. Tiesa uzsvēra, ka Satversmes tiesas izvērtējums bija izvērts, tas sniedza pietiekamu un atbilstošu pamatojumu, tajā skaitā atsauces uz Eiropas Savienības (ES) tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem. Tāpat Tiesa uzskatīja, ka Satversmes tiesas secinājums, ka apstrīdētā norma ir izrietējusi no prasībām, kuras Latvija uzņēmusies, lai, sniedzot valsts atbalstu finansiālās grūtībās nonākušai komercsabiedrībai, tiktu ievērotas ES tiesību normas, nav acīmredzami nepamatots. Tiesa kā nepamatotu noraidīja iesniedzēju argumentu, ka ES tiesību akti neuzlika Latvijai par pienākumu pārtraukt izmaksāt procentu maksājumus, kā arī secināja, ka, lai arī iesniedzēji neapšaubāmi ir zaudējuši svarīgu ienākumu avotu, viņi paši bija piekrituši uzņemties risku, veicot šādu ieguldījumu. Līdz ar to Tiesa noraidīja iesniedzēju sūdzības kā acīmredzami nepamatotas. Turklāt, pievēršoties viena no iesniedzējiem sūdzībai attiecībā uz 2017.gada grozījumiem Komercedarbības atbalsta kontroles likumā, kuru rezultātā, šī iesniedzēja ieskatā, viņš neatgriezeniski zaudējis iespēju saņemt procentu maksājumus, Tiesa sūdzību noraidīja. Tiesa secināja, ka iesniedzējs nebija vērsies Satversmes tiesā saistībā ar šiem grozījumiem, līdz ar to viņš nebija izsmēlis nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Nobeigumā Tiesa pievērsās iesniedzēju sūdzībām par viņu iespējamu diskrimināciju un konstatēja, ka viens no iesniedzējiem šādu sūdzību Satversmes tiesā nebija izvirzījis vispār, bet attiecībā uz otra iesniedzēja sūdzību par iespējamu diskrimināciju Satversmes tiesa pieņēma lēmumu, atsakoties ierosināt lietu juridiskā pamatojuma trūkuma dēļ. Ņemot vērā minēto, Tiesa konstatēja, ka iesniedzēji nebija izsmēluši nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, un šīs iesniedzēju sūdzības noraidīja.

12. Lietā *M.A. un citi pret Latviju*¹³ savā 2018.gada 23.maija iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 3. panta (spīdzināšanas un cietsirdīgas izturēšanās aizliegums) un 4.Protokola 4.panta (ārvalstnieku kolektīvas izraidīšanas aizliegums) gan atsevišķi, gan kopsakarā ar Konvencijas 13.pantu, iesniedzēji apgalvoja, ka 2017.gada 24.novembrī viņi un vēl 22 citas personas ieradās Indras robežkontroles punktā uz Latvijas un Baltkrievijas robežas, lai Latvijā lūgtu patvērumu. Tomēr viņu patvēruma pieteikumi, paustās bažas par iespējamu vajāšanu viņu izcelsmes valstī un sliktajiem sadzīves apstākļiem Baltkrievijā, no kurienes viņi iecerēja, esot noraidīti bez izvērtējuma, pieņemot lēmumus par iecelšanas

¹³ *M.A. un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.25564/18), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 29.marta lēmums, pasludināts 2022.gada 5.maijā.

atteikumu Latvijā, jo viņiem nebija iecelšanai derīgu dokumentu. Iesniedzēji apgalvoja, ka Valsts robežsardzes (VRS) amatpersonas, pieņemot lēmumu par atteikumu ieeļot Latvijā un it kā neizvērtējot viņu individuālo situāciju, ir pakļāvušas pirmo iesniedzēju atgriešanas ķēdei (*chain of refoulement*) no Latvijas uz Baltkrieviju un tālāk uz Krieviju, kur viņš pēc tam esot bijis pakļauts spīdzināšanai, kamēr pārējie ģimenes locekļi esot atstāti nenoteiktības situācijā, pārdzīvojuši stresu un bailes. Tāpat iesniedzēji apgalvoja, ka viņi tika pakļauti kolektīvai izraidīšanai un viņiem neesot bijuši pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi savu tiesību aizsardzībai.

Vērtējot iesniedzēju sūdzības par Konvencijas 3.panta un 13.panta iespējamām pārkāpumiem Latvijā, Tiesa vērsa uzmanību uz tās judikatūrā nostiprinātajiem pamatprincipiem. Atbilstoši tiem ārzemnieka izraidīšana no valsts, ja pastāv pietiekami liela iespējamība, ka izraidīšanas gadījumā šī persona varētu tikt pakļauta spīdzināšanai vai pret viņu galamērķa valstī varētu tikt vēsta necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās, kā arī gadījumā, ja ārzemnieks tiek izraidīts uz trešo valsti, neizvērtējot šīs personas patvēruma pieteikumu pēc būtības, tostarp attiecībā uz to, vai konkrētajā trešajā valstī šai personai būs nodrošināta adekvāta patvēruma procedūra, var nonākt pretrunā Konvencijas 3.pantā garantētajām tiesībām.

Pievēršoties lietas faktiem, Tiesa konstatēja, ka starp iesniedzējiem un valdību pastāvēja domstarpības attiecībā uz to, vai 2017.gada 24.novembrī iesniedzēji tiešām ir lūguši patvērumu Latvijā. Izvērtējot iesniegtos pierādījumus, Tiesa secināja, ka atšķirībā no iesniedzēju Tiesā iesniegtajām sūdzībām pret Lietuvu (*M.A. un citi pret Lietuvu*¹⁴) un Poliju (*M.K. un citi pret Poliju*¹⁵), kur Tiesa konstatēja Konvencijā garantēto tiesību pārkāpumus, šajā lietā nav pietiekamu pierādījumu tam, ka minētajā datumā iesniedzēji tiešām bija lūguši patvērumu Latvijā. Iepriekš minētajās lietās iesniedzēji Tiesai bija iesnieguši patvēruma pieteikuma kopijas un fotogrāfijas, kurās tika apliecināta atrašanās robežpunktā. Savukārt šajā lietā paši iesniedzēji apliecināja, ka Tiesai nav iesnieguši patvēruma pieteikuma kopijas, piebilstot, ka tās bijušas ļoti līdzīgas pieteikumiem, kas ir iesniegti *M.A. un citi pret Lietuvu* un *M.K. un citi pret Poliju*. Turklāt lietā *M.A. un citi pret Latviju* Tiesa secināja, ka nav pierādījumu tam, ka iesniedzēji būtu norādījuši vārdu “*azul*”, ko čečenu valodā lieto, apzīmējot vārdu “patvērumus”, salīdzinājumā ar *M.A. un citi pret Lietuvu*, kur iesniedzēji šo vārdu bija uzrakstījuši uz iebraukšanas atteikuma lēmumiem, apliecinot savu gribu lūgt patvērumu. Tiesa atzīmēja, ka šādu pierādījumu trūkums ir īpaši pārsteidzošs, ņemot vērā, ka visās lietās Tiesā iesniedzējus pārstāvēja viens un tas pats pārstāvis. Turklāt Tiesa atzīmēja, ka kaut gan ANO Bēgļu aģentūra (Aģentūra) ir paudusi bažas par patvēruma meklētāju identifikāciju uz Latvijas robežas, šie apsvērumi ir attiecināmi uz situāciju pirms Patvēruma likuma spēkā stāšanās, respektīvi, vairāk nekā divus gadus pirms lietas pamatā esošajiem notikumiem. Savukārt 2018.gada 2.marta tikšanās starp VRS un Aģentūru laikā Aģentūra apstiprināja, ka pret Latviju šajā jautājumā nav bijušas nekādas sūdzības. Tādējādi, ņemot vērā iesniedzēju iepriekšējus mēģinājumus pieprasīt patvērumu Polijā un Lietuvā un viņu spēju iesniegt dokumentārus pierādījumus attiecībā uz patvēruma lūgumiem Polijā un Lietuvā, iesniedzēju nespēju pārliecinoši paskaidrot iemeslus, kāpēc viņi nevarēja iesniegt līdzīgus pierādījumus šajā lietā, kā arī tādu starptautisku materiālu, kas apstiprinātu iesniedzēju apgalvojumus par patvēruma pieteikumu pieņemšanu Indras robežkontroles punktā, trūkumu, Tiesa secināja, ka iesniedzēji nebija iesnieguši pietiekamus pierādījumus tam, ka 2017.gada 24.novembrī viņi

¹⁴ *M.A. un citi pret Lietuvu* (iesniegums Nr.59793/17), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018.gada 11.decembra spriedums.

¹⁵ *M.K. un citi pret Poliju* (iesniegumi Nr.40503/17, 42902/17 un 43643/17), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2020.gada 23.jūlija spriedums.

Latvijā būtu lūguši patvērumu. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa noraidīja iesniedzēju sūdzības par Konvencijas 3.panta un 13.panta iespējamiem pārkāpumiem Latvijā kā acīmredzami nepieņemamas izskatīšanai pēc būtības.

Pievēršoties iesniedzēju sūdzībām par iespējamu Konvencijas 4.Protokola 4.panta un 13.panta iespējamu pārkāpumu, Tiesa, atsaucoties uz savu līdzšinējo judikatūru, norādīja, ka attiecībā uz vairākiem ārzemniekiem pieņemti līdzīgi lēmumi paši par sevi nenorāda uz to, ka ir notikusi kolektīva izraidīšana, ja katrai personai bija iespēja kompetentajām iestādēm izvirzīt savus argumentus pret izraidīšanu. Tāpat Tiesa atzīmēja, ka, vērtējot Konvencijas 4.Protokola 4.pantā garantētās tiesības, liela nozīme ir pašu iesniedzēju rīcībai.

Attiecībā uz konkrētās lietas apstākļiem Tiesa secināja, ka nav strīda par to, ka 2017.gada 24.novembrī Indras robežkontroles punktā VRS amatpersonas ir pienācīgi identificējušas iesniedzējus. Tāpat Tiesa secināja, ka iesniedzējiem bija pietiekamas iespējas individuāli izvirzīt kompetentajām iestādēm savus argumentus pret izraidīšanu, konstatējot, ka iesniedzējiem gan vilcienā, gan Indras robežkontroles posteņa ēkā, kur viņi pavadīja vairākas stundas, bija vairākas sarunas un intervijas ar VRS amatpersonām. Turklāt šīs sarunas un intervijas ar iesniedzējiem notikušas krievu valodā, ko viņi pārvaldīja, tādēļ nebija pamata uzskatīt, ka varētu būt bijušas kādas komunikācijas problēmas. Tiesas redzējumā, iesniedzējiem bija iespēja vērst amatpersonu uzmanību uz jebkuriem apstākļiem, kas varētu ietekmēt viņu statusu un dot viņiem tiesības palikt Latvijā. Tāpat Tiesa arī piekrita valdības argumentam, ka lēmumu par atteikumu ieceļot Latvijā standartizēto formu izskaidro tas, ka visiem iesniedzējiem nebija vīzu ieceļošanai Latvijā un līdz ar to arī ES. Proti, lēmumos tika konkrēti norādīts, ka iesniedzējiem tiek atteikts ieceļot Latvijā, jo nav ieceļošanai derīga dokumenta – vīzas vai uzturēšanas atļaujas. Lēmumi par ieceļošanas atteikumu tika sagatavoti, izmantojot ieceļošanas atteikuma standarta veidlapu saskaņā ar Imigrācijas likumu un 2016.gada 9.marta Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr.2016/399 par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodeksu). Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa atzina iesniedzēju sūdzības par Konvencijas 4.Protokola 4.panta un 13.panta iespējamiem pārkāpumiem par acīmredzami nepamatotām un līdz ar to nepieņemamām izskatīšanai pēc būtības.

13. Lietā *Liepiņš pret Latviju*¹⁶ savā 2016.gada 28.aprīļa iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 6.panta 2.punktu (nevainīguma prezumpcija) un 1.Protokola 3.pantu (tiesības uz brīvām vēlēšanām), iesniedzējs sūdzējās, ka viņam uzliktais ierobežojums piedalīties Latvijas Republikas 12.Saeimas un tās komisiju darbā, kamēr pret viņu tika iztiesāta krimināllieta, pārkāpa viņa Konvencijā garantētās tiesības.

Tiesa vispirms pievērsās valdības izvirzītajam argumentam, ka iesniedzējs nebija izsmēlis nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Proti, valdība savos apsvērumos Tiesai norādīja, ka iesniedzējs bija vērsies Satversmes tiesā ar konstitucionālo sūdzību, taču Satversmes tiesa atteicās ierosināt tiesvedību nepietiekama juridiskā pamatojuma dēļ. Savukārt iesniedzējs apgalvoja, ka viņa konstitucionālā sūdzība atbilda visām procesuālajām prasībām, bet lēmums atteikt ierosināt tiesvedību esot bijis balstīts viņa sūdzības būtībā, nevis procesuālos apsvērumos. Proti, iesniedzējs apgalvoja, ka Satversmes tiesa esot atteikusies ierosināt tiesvedību, ņemot vērā viņa sūdzības būtību, kas, iesniedzēja ieskatā, norādīja, ka viņš tiesību aizsardzības līdzekli ir izsmēlis.

¹⁶ *Liepiņš pret Latviju* (iesniegums Nr.24827/16), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 31.marta lēmums, pasludināts 2022.gada 28.aprīlī.

Sniedzot savu vērtējumu par valdības un iesniedzēja argumentiem, Tiesa secināja, ka puses bija vienprātis, ka iesniedzēja sūdzības kontekstā piemērotākais tiesību aizsardzības līdzeklis nacionālā līmenī bija konstitucionālās sūdzības iesniegšana Satversmes tiesā. Tiesa atsaucās uz savu judikatūru lietās *Ēcis pret Latviju*,¹⁷ *Gubenko pret Latviju*¹⁸ un *Svārpstons un citi pret Latviju*,¹⁹ kurās tā jau iepriekš ir vērtējusi šī nacionālā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti dažādos apstākļos. Tiesa atgādināja, ka situācijās, kad Satversmes tiesa ir atteikusies izskatīt konstitucionālo sūdzību nepietiekama juridiskā pamatojuma dēļ, Tiesa vērtē Satversmes tiesas lēmumā ietverto pamatojumu, lai noskaidrotu, vai tiesību aizsardzības līdzeklis konkrētajā lietā ir izsmelts. Proti, ja Satversmes tiesa atteikusi ierosināt tiesvedību, pamatojoties uz kādu no sūdzības pieņemamības kritērijiem, tad Tiesa konstatē, ka persona nav izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Savukārt, ja Satversmes tiesa vismaz daļēji ir sniegusi savu vērtējumu par sūdzībā ietvertajiem apsvērumiem pēc būtības, Tiesa secinās, ka persona ir izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Piemērojot minētos kritērijus šajā lietā, Tiesa konstatēja, ka iesniedzējs savā konstitucionālajā sūdzībā nebija pamatojis, kādēļ viņam nodarītais kaitējums būtu lielāks par labumu, ko sabiedrība iegūst no sūdzībā apstrīdētās normas, kas saskaņā ar līdzšinējo Satversmes tiesas judikatūru ir obligāts konstitucionālās sūdzības elements. Tiesa secināja, ka iesniedzējs savu konstitucionālo sūdzību nebija iesniedzis saskaņā ar Satversmes tiesas judikatūrā iedibinātajām prasībām sūdzības pieņemamībai izskatīšanai. Turklāt iesniedzējs bija pieredzējis politiķis, tādēļ Tiesai nebija pamata uzskatīt, ka viņa rīcībā nebija nepieciešamo resursu, lai sagatavotu pietiekami pamatotu konstitucionālo sūdzību vai novērstu Satversmes tiesas konstatētos trūkumus un iesniegtu sūdzību no jauna. Vēl jo vairāk, Tiesa uzsvēra, ka Satversmes tiesa bija izskatījusi vēlāk iesniegtu cita Saeimas deputāta gandrīz identisku konstitucionālo sūdzību, kas saturēja pietiekamu juridisko pamatojumu un kuru Satversmes tiesa vērtēja pēc būtības. Līdz ar to Tiesa konstatēja, ka iesniedzējs nebija izsmēlis nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus pirms vēršanās ar sūdzību Tiesā, un iesniedzēja sūdzību noraidīja.

14. Lietā *Masteiko pret Latviju*²⁰ savā 2018.gada 17.oktobra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 1.Protokola 1.pantu, iesniedzējs sūdzējās, ka nacionālās tiesas esot nepareizi interpretējušas Civillikuma normas, kā rezultātā viņam bez kompensācijas esot atņēmti labticīgi iegūtie nekustamie īpašumi, kuros ietilpst arī publiska ezera daļas.

Tiesa lietu nosūtīja Latvijas valdībai, kas savus apsvērumus par iesniedzēja sūdzības pieņemamību izskatīšanai un būtību sniedza Tiesas noteiktajā termiņā. Valdības apsvērumus Tiesa nosūtīja iesniedzējam ar lūgumu sniegt atbildes apsvērumus, taču iesniedzējs atbildi nesniedza. 2022.gada 10.martā Tiesa iesniedzējam nosūtīja vēstuli, atkārtoti informējot, ka termiņš atbildes apsvērumu iesniegšanai iztecēja 2022.gada 3.martā un iesniedzējs nav pieprasījis termiņa pagarinājumu. Šajā vēstulē Tiesa vērsa iesniedzēja uzmanību uz to, ka atbilstoši Konvencijas 37.panta 1.punkta (a) apakšpunktam Tiesai ir tiesības svītrot no Tiesā izskatāmo lietu saraksta sūdzību, ja iesniedzējs to vairs nevēlas uzturēt. Iesniedzējs vēstuli saņēma 2022.gada 17.martā, tomēr Tiesa atbildi nesaņēma. Ņemot vērā šos apstākļus, kā arī apsvērumu, ka lietas pamatā apskatītie

¹⁷ *Ēcis pret Latviju* (iesniegums Nr.12879/09), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019.gada 10.janvāra spriedums.

¹⁸ *Gubenko pret Latviju* (iesniegums Nr.6674/06), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015.gada 3.novembra lēmums.

¹⁹ *Svārpstons un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.14976/05), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2016.gada 6.decembra lēmums.

²⁰ *Masteiko pret Latviju* (iesniegums Nr.50640/18), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 19.maija lēmums, pasludināts 2022.gada 9.jūnijā.

jautājumi nepieprasīja tās turpmāku izskatīšanu, Tiesa vienbalsīgi lēma svītrot sūdzību no izskatāmo lietu saraksta.

15. Lietā *Grīnbergs pret Latviju*²¹ savā 2019.gada 31.jūlija iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 6.panta 1.punktu un 7.pantu (*nulla poena sine lege* princips), iesniedzējās sūdzējās, ka ir pārkāptas viņa Konvencijā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, kā arī princips par sodīšanas nepieļaujamību bez likuma.

Tiesa lietu nosūtīja Latvijas valdībai, kas savus apsvērumus par iesniedzēja sūdzību pieņemamību izskatīšanai un būtību sniedza Tiesas noteiktajā termiņā. Valdības apsvērumus Tiesa nosūtīja iesniedzējam ar lūgumu sniegt atbildes apsvērumus, tomēr, neraugoties uz vairākkārtējām Tiesas vēstulēm, aicinot viņu sniegt atbildes apsvērumus, iesniedzējs to nedarīja. 2022.gada 22.jūnijā iesniedzējs informēja Tiesu, ka viņš vairs nevēlas uzturēt savas sūdzības. Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa atbilstoši Konvencijas 37.panta 1.punkta (a) apakšpunktam vienbalsīgi lēma sūdzību svītrot no izskatāmo lietu saraksta.

III. ANO CILVĒKTIESĪBU KOMITEJAS PRAKSE

16. Lietā *X pret Latviju*²² iesniedzējs savā 2017.gada 11.aprīļa sūdzībā Komitejai, atsaucoties uz Pakta 3.pantu (dzimumu līdztiesība), 6.panta 1.punktu (tiesības uz dzīvību), 7.pantu (spīdzināšanas vai nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas apiešanās aizliegums), 14.panta 1.punktu (tiesības uz taisnīgu tiesu) un 26.pantu (diskriminācijas aizliegums), apgalvoja, ka nacionālās tiesas neesot taisnīgi izskatījušas civillietu par parāda piedziņu, kurā iesniedzējs bija atbildētājs. Tāpat iesniedzējs uzskatīja, ka viņa dzīvība tiktu apdraudēta gadījumā, ja tiesas sprieduma izpilde tiktu vērsta pret viņa nekustamo īpašumu, kurā iesniedzējs arī dzīvoja.

2018.gada 10.oktobrī Komiteja saskaņā ar Komitejas reglamenta 94.punktu noraidīja iesniedzēja lūgumu piemērot pagaidu aizsardzības pasākumus (*interim measures*) attiecībā uz iesniedzēja iespējamo izlikšanu no viņa dzīvokļa.

Pieņemamības stadija:

Atbilstoši Komitejas reglamenta 97.punktam Komiteja vispirms vērtēja iesniedzēja sūdzību pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, tas ir, sūdzību atbilstību Pakta Papildprotokola 5.panta 2.punktam. Pirmkārt, Komiteja secināja, ka iesniedzēja sūdzības vienlaikus netiek izskatītas citā starptautiskā sūdzību izskatīšanas mehānismā. Savukārt, vērtējot valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzējs nav pienācīgi pamatojis Konvencijas 3.panta, 6.panta 1.punkta, 7.panta, 14.panta 1.punkta un 26.panta iespējamo pārkāpumu, Komiteja vispirms noraidīja iesniedzēja sūdzības par Pakta 6.panta 1.punktā un 7.pantā garantēto tiesību iespējamo pārkāpumu, jo pievienojās valdības argumentācijai un atzina tās par nepamatotām un līdz ar to arī nepieņemamām izskatīšanai pēc būtības. Proti, Komiteja piekrita valdības viedoklim, ka iesniedzējs nebija sniedzis pienācīgu pamatojumu savam apgalvojumam, ka nacionālās tiesas sprieduma izpildes gadījumā viņš varētu palikt bez mājvietas, tādējādi radot draudus viņa dzīvībai vai risku, ka iesniedzējs ciestu no spīdzināšanas vai necilvēcīgas apiešanās. Komiteja konstatēja, ka iesniedzējam nacionālās tiesas sprieduma izpildes ietvaros bija jāsamaksā 990,16 eiro, un kopš 2010.gada

²¹ *Grīnbergs pret Latviju* (iesniegums Nr.42627/19), Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 8.septembra lēmums, pasludināts 2022.gada 29.septembrī.

²² ANO Cilvēktiesību komitejas 2022.gada 4.novembra viedoklis lietā *X pret Latviju*.

pašvaldība, kurā viņš dzīvoja, apmaksāja iesniedzēja rēķinus par saņemtajiem apsaimniekošanas un citiem pakalpojumiem. Komiteja secināja, ka iesniedzējs, kurš no valsts saņēma mājokļa pabalstu, nebija Komitejai sniedzis pietiekamu informāciju par to, ka viņa materiālais stāvoklis būtu slikts vai viņš nespētu atsākt strādāt, saņemt papildu sociālo palīdzību vai nodrošināt sev citu mājvietu, ja viņam tiktu liegts turpināt uzturēties savā dzīvoklī nesamaksāto parādu dēļ. Tāpat Komiteja norādīja, ka iesniedzējs nebija pienācīgi pamatojis savu sūdzību, ka pirmās instances tiesas lēmums neatlikt lietas izskatīšanu iesniedzēja veselības dēļ būtu radījis Pakta 7.panta pārkāpumu, jo viņš nebija iesniedzis kopijas no medicīnas dokumentiem, kas apstiprinātu viņa apgalvojumu, ka tiesas sēdes neatlikšana radīja apdraudējumu viņa veselībai.

Komiteja noraidīja arī iesniedzēja sūdzību par to, ka viņš esot ticis diskriminēts sociālā stāvokļa dēļ, jo viņam esot bijušas liegtas tiesības uz civillietas, kurā viņš bija atbildētājs, izskatīšanu apelācijas instances tiesā. Komiteja atzina šo sūdzību par neatbilstošu Pakta normu materiāltiesiskajam tvērumam, jo Pakta 14.panta 1.punkts, kā to skaidrojusi Komiteja savā praksē un Vispārējā komentārā Nr.32, garantē personām tiesības uz piekļuvi tiesai pirmajā instancē, taču tas nav attiecināmas uz apelācijas instances tiesu. Savukārt Pakta 14.panta 5.punkts, kas garantē lietas izskatīšanu augstākā instancē, ir attiecināms tikai uz krimināllietām. Komiteja atzina par acīmredzami nepamatotu un noraidīja arī iesniedzēja saistīto sūdzību par Pakta 26.pantā noteikto diskriminācijas aizlieguma iespējamo pārkāpumu.

Visbeidzot Komiteja atzina par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības un noraidīja iesniedzēja sūdzību par vispārīgu Pakta 14.panta 1.punkta un tiesību uz taisnīgu tiesu iespējamo pārkāpumu, jo iesniedzējs nebija pienācīgi to pamatojis. Proti, Komiteja secināja, ka iesniedzējs galvenokārt sūdzējās par to, ka nacionālā tiesa neesot pienācīgi izvērtējusi visus lietas faktus un pierādījumus, taču Komiteja uzsvēra, ka tā nav augstāka instance, kura būtu kompetenta pārvērtēt lietas faktus un piemērotos nacionālos tiesību aktus, izņemot gadījumā, ja nacionālā tiesa ir rīkojusies patvaļīgi, liegusi pieeju tiesai pēc būtības vai nav pildījusi savu pienākumu būt neatkarīgai un objektīvai. Komiteja norādīja, ka iesniedzējs civillietā par parāda piedziņu, kurā viņš bija atbildētājs, tika uzklauts divreiz un nacionālā tiesa vērtēja visus iesniedzēja savlaicīgi iesniegtos pierādījumus un apgalvojumus, piemēram, par ūdens kvalitāti un *force majeure* situāciju. Līdz ar to Komiteja secināja, ka iesniedzējs nebija pienācīgi pamatojis savus apgalvojumus, ka nacionālā tiesa bija izslēgusi iesniedzēja iesniegtos pierādījumus vai neņēmusi vērā viņa argumentus tādā veidā, kas nelabvēlīgi ietekmētu tiesvedības iznākumu, tādējādi noraidot iesniedzēja sūdzību arī šajā aspektā.

-Teksta beigas-